

Štev. 8.

V Ljubljani, 15. avgusta 1939.

Leto 56.

Vsebina: Beg kmetijskega prebivalstva z dežele v mesta in njegove posledice za Nemčijo. — 100 nasvetov in pobud. — Razmišljanja po žetvi. — Načrtno gnojenje. — Opozorilo našim članom. — Pritlikavci. — Oldij in borba proti njemu. — Dodatek in popravek. — Zimska povrtnina. — Kisanje krme ali ensiliranje. — Mušja nadlega. — Samodelni odpirali pri kurnici. — Gospodarske drobtine VI. — Načrtna ali združna industrija. — Društvene vesti. — Gospodinjstvo. — Kmetijska razstava letošnjega jesenskega Ljubljanskega velesejma. — Premovanje govedi v Središču in Št. Janžu. — Kmet. šolski vestnik.

Radi tehničnih neprilik se je ta številka nekoliko zakasnila, kar naj naročniki oprostite. Opozorjamo čitatelje, **posebno pa podružnice**, da priporočajo v svojem okolišu sestavo „Pridelovalnega in gnojilnega načrta“, kot ga priporoča g. ing. Kranjc Ivan v svojem članku „Načrtno gnojenje“. Obrazec je priložen tej številki. Ako bi se prijavilo dovolj zainteresentov, bomo dali še natisniti prilogo, ki jo stavimo vsaki podružnici brezplačno na razpolago, tako da si more vsak član sestaviti za svoje posestvo „Pridelovalni in gnojilni načrt“. Podružnice naj javijo, koliko prilog želijo, do 5. septembra t. l.

Beg kmetijskega prebivalstva z dežele v mesta in njegove posledice za Nemčijo.

Ing. S. Goriup.

Kmetško prebivalstvo je živi vrellec krvi vsakega naroda. Od nekdanje oddajala dežela presežek svojega prebivalstva industriji in mestom, ki bi brez priliva zdrave kmečke krvi kaj kmalu izumrla, kakor nazorno kaže statistika o razvoju mestnega prebivalstva. Dokler je odliv kmetijskega prebivalstva normalen, t. j. dokler odhaja z dežele le toliko ljudi, kolikor jih kmetijstvo ne more zaposliti, se še ni bati za usodo naroda, nevarno pa postane za državo, ako se ta odtok kmetijskega prebivalstva spremeni v pravcati beg z dežele in začenja primanjkovati na vasi kmetijskega naraščaja. Pred takim pojavom stoji danes Nemčija, ki se tega dejstva dobro zaveda.

Na letošnji razstavi v Lipskem, ki jo je priredil osrednji urad za prehrano Nemčije, je vzbujal veliko pozornost paviljon, v katerem je bil nazorno prikazan beg nemškega ljudstva z dežele v mesta, ki so ga

po ameriškem vzoru označili kot sovražnika naroda št. 1. Ta beg z dežele ima za bodočnost velikega nemškega naroda naravnost usoden značaj in utegne v zvezi z visokimi življenjskimi zahtevami nemškega naroda postati glavni razlog vedno večjega nazadovanja vitalne sile našega severnega sosesa.

Koncem srednjega veka je živel 90% nemškega naroda na deželi. Pred 70 leti se je odstotek kmetijskega prebivalstva znižal na 64%, leta 1936. je znašal 21% in je danes verjetno še nižji. (Jugoslavija ima 80% kmetijskega prebivalstva.) Dočim je moral nemški kmet leta 1880. pridelati živeža za prehrano dveh mestnih družin, jih mora danes prehranjevati že četvero. V enakem času se je število mestnega prebivalstva ogromno povečalo. Nekatera mesta so v pičlih 100 letih svoje prebivalstvo več kot postoterila. Tako je n. pr. industrijsko mesto Essen šte-

lo l. 1819. 5000, l. 1933., pa celih 654.000 prebivalcev.

Kakor za časa preseljevanja narodov, se je tudi sedaj ljudstvo selilo v isti smeri, t. j. iz agrarnega vzhoda proti industrijskemu zapadu. S tem je nastal tudi značilen narodnopolitičen problem, ker so skromnejši sezonski delavci — Poljaki — polagoma zavzemali mesta, ki so jih zapuščali Nemci. Ta razvoj bi lahko imel usodne posledice za vzhodne nemške dežele, ako ga ne bi paralizirala načrtna germanizacija poljskega življa.

Po uradni nemški statistiki se je v letih 1882—1933 izselilo preko 12 milijonov kmetijskega prebivalstva v mesta. V zadnjih štirih letih je zapustilo deželo nadaljnjih 584.000 ljudi in to ne samo poljskih delavcev, temveč tudi kmetijskih hčerk in sinov, ki so deloma imeli zasigurano lepo eksistenco na domačih posestvih. Tako primanjkuje danes na deželi že najmanj 800.000 delovnih moči.

Posledica bega z dežele v mesta, kjer je možnost zaslužka in uživanja znatno večja, pa je veliko pomanjkanje delovnih sil na deželi, zaradi česar se v vedno večjem obsegu zaposlujejo v kmetijskih obratih tuji sezonski delavci, zlasti Italijani, Slovaki, Čehi, Jugoslovani, Bolgari itd.

Značilno je, da zapuščajo zemljo zlasti dekleta, zaradi česar nastaja nesorazmerje obeh spolov pri kmetiskem in mestnem prebivalstvu. V velikih mestih je odpadlo l. 1933. na 1000 mladih moških 1092 žensk, na deželi pa le 902. To dejstvo sta na

razstavi zgovorno in drastično prikazali dve veliki sliki: na prvi je devet srečnih mladih kmetijskih parov, poleg njih pa se kisa prisiljen samec; druga slika prikazuje mladino v mestu, kjer je vsako enajsto dekle obsojeno na samski stan.

V mesta beži predvsem mladina, zaradi česar je na deželi čim dalje večji odstotek starejših ljudi, ki so že oslabei in ki pri splošnem pomanjkanju delovnih sil, svojih obratov ne morejo držati na zaželeni višini. Posledica tega je padanje kmetijske proizvodnje, četudi zaenkrat le v manjšem obsegu in samo v posameznih kmetijskih panogah. Tako je padlo število mlečnih krav za 300.000 glav ali 3%, proizvodnja masla pa za 30.000 ton ali 5%. Odgovorni državni činitelji skušajo sedaj pomanjkanje delovnih moči nadomestiti s čim večjo uporabo modernih kmetijskih strojev in z uvedbo racionalnih metod obdelovanja zemlje, da bi tako preprečili nevarnost za prehrano nemškega ljudstva.

Za voditelje nemškega naroda pa proizvodnja živeža ni edina skrb. Dobro se zavedajo, da je kmetstvo prebivalstvo naravni vrec krvi in obnove naroda in so dali temu prepričanju tudi svoje priznanje v geslu „Blut und Boden“. Kri in gruda, to naj bi pomenilo največjo dobrino naroda. Nazaj k zemlji!

Velika mesta so neplodna. Prof. Burdörfer je računal, da bi štel več kot štirimilijonski Berlin že po petih generacijah le 90.000 prebivalcev, ako bi izostalo doseljevanje z dežele. Približno enaka usoda bi doletela tudi vsa ostala velika mesta.

V letu 1933. je bilo v velikih mestih na 1000 prebivalcev le 11,2 živih novorojencev, na deželi pa še vedno 18. Beg z dežele v mesto pomeni vedno zmanjšanje vitalnosti naroda in ima za posledico njegovo propadanje. Zanimivo je, da se pri takih pojavi manjša tudi relativno število porodov na deželi, četudi bi človek mogoče sklepal, da bo pomanjkanje delovnih sil število rojstev prej pospeševalo. Ta pojav je razlagati z dejstvom, da je kmetstva žena zaradi pomanjkanja delovnih sil tako preobložena s kmetijskim delom, da se ne more v dovoljni meri posvetiti materinstvu.

Za kmetijstvo, pa tudi za bodočnost naroda v širšem pomenu besede, pomeni veliko zgubo dejstvo, da bežijo v mesta ravno duševno najbolj razviti kmetijski ljudje, zaradi česar nastane na deželi negativna selekcija, ki se bo maščevala na bo-

dočih pokolenjih. Iz narodnopolitičnega stališča je pa za Nemce vsekakor neugodno, da se ljudje selijo iz vzhoda na zapad, ker postaja s tem dejstvom njihov pritisk na vzhod „Drang nach Osten“ iluzoren in se spreminja v „Drang nach Westen“.

Beg z dežele ne prinaša ljudem trajne sreče. Kmetijsko delo je res težko in slabo plačano, nudi pa vendar človeku toliko raznoličnosti, notranjega zadoščenja in zdravja, kot noben drug stan. Vse drugačno enolično in dolgočasno je življenje meščana in industrijskega delavca, četudi je njegovo delo navadno bolje plačano in ima meščan večje priljubljenosti do bežnega uživanja, ki ga pa navadno drago plača s skorajšnjim zatonom svojega rodu. In medtem ko se razvija podeželska deca v polni prostosti na sončnih travnikih in senčnih gozdovih, se stiska bledoličen mestni naraščaj v tesnih stanovanjih in igra po temnih hodnikih brez možnosti pravega in srečnega mladostnega izživljanja.

Da odpomorejo nevarnosti bega z dežele, ki grozi boljši bodočnosti nemškega naroda, skušajo odgovorni činitelji vplivati z raznimi zasilnimi uredbami na kmetstvo prebivalstvo, da bi ostalo na rodni grudi. V to svrhu dobe mladi zakonski pari, ki se obvežejo, da ostanejo na deželi, brezobrestna ali nizkoobrestna posojila (kakih 20.000 din), ki se jim potem v celoti ali vsaj deloma odpisujejo. Z nazornim poukom in razstavami prikazujejo kmetijski strokovnjaki kmetom, kako naj si z večjo uporabo modernih kmetijskih strojev svoje delo olajšajo. Pospe-

šuje se ustanovitev novih kmetijskih šol in vaških knjižnic, povdarja se važnost kmetijskega stanu za naroden obstanek in skuša obuditi pravi in zdravi kmetijski ponos. Država uravnava tudi proizvodnjo in ceno kmetijskih pridelkov in skrbno pazi, da bi bila dobičkonosnost kmetijskih obratov primerna. Za kmetijske delavce se z javno pomočjo zidajo primerne stanovanjske hišice, ki naj jim omogočajo rodbinsko življenje in jih privežejo na grudo. Ureja se tudi napredovanje in osamosvojitev sposobnih kmetijskih delavcev, da se jim tako ohrani veselje do udeleževanja v kmetijstvu. Na drugi strani pa skušajo ohraniti kmetstva posestva nerazkosana z ustanovitvi-jo dednih domačij („Erbhof“), ki se ne smejo deliti.

Kmetijstvu pomaga država tudi z dodelitvijo delovnih moči zlasti ob času žetve. Tako je pri spravljanju lanske žetve pomagalo 82.000 vojakov z 52.000 konji. Poleg tega organizira država še posebne delavske oddelke in uvaja za dekleta obvezno enoletno delo v kmetijstvu, katerega se je udeležilo do lanskega julija že kakih 60.000 deklet.

Vendar vsa prizadevanja vlade nimajo pravega uspeha. Kmetstvo čutečega življa ima danes Nemčija že premalo, da bi lahko izpolnil svoje velike naloge in še pri njem se pojavlja vedno večja težnja, zapustiti rodno grudo in iskati si lažjega zaslužka v industriji, četudi mu doni nasproti odločen glas voditelja nemških kmetov ministra R. W. Darréja „Brez kmetov bo naš narod izumrl“.

100 nasvetov in pobud

Goričan.

Ko smo začeli na pobudo g. Goričana objavljati pod tem naslovom razne gospodarske nasvete, je bila naša namera, da pri zbiranju 100 nasvetov in pobud sodelujejo vsi oni naši čitatelji, ki vedo kaj koristnega povedati iz lastne prakse. Do sedaj je samo naš priznani strokovnjak g. Goričan iz lastne prakse priobčeval prispevke. Prepričani pa smo, da bi marsikateri naš čitatelj lahko priobčeval prav odlične nasvete, samo če bi premagal svojo odvratnost do pisanja. Ponovno pozivamo takšne čitatele, da nam pošljejo svoje prispevke, ker bi bila sramota za slovenskega kmeta, če do novega leta ne bi spravili nameravanih 100 pobud in nasvetov skupaj. Kdor ni več pisal za takojšen tisk, pa naj sporoči svoje misli, saj je končno urednik za to tu,

da jim da pravo obliko, da ne bo nikogar sram, če čita svoj prispevek v listu.

Uredništvo.

5. Cementna strešna opeka.

Na gospodarskem posloplju ima ena stran strehe čisto severno lego in stavba je v vznožju hriba. Streha tudi nima dovolj strmine in navadna opeka ne drži. V dveh letih razpoka, se kruši, lušči in drobi ter je polna mahu.

Številni kmetje si že delajo sami doma cementno opeko. Tudi mi smo začeli in sem z njo zelo zadovoljen. Cementna opeka je zelo trpežna, če se slučajno ne razbije; traja dolga desetletja in ni pri strehi nobenega

podtikanja, krpanja in prelaganja, kakor pri strehah, kritih z navadno glinasto opeko.

Navadna strešna opeka, delana na roko, stane v opekarni 35 para, s strojem izdelana 55 para. Zakaj je strojna dražja kakor na roko delana, mi ni prav razumljivo. Strojno delo vendar vsak izdelek poceni. Navadne opeke gre na 1 m² 34 komadov po 1.6 kg teže. 1 m² strehe tehta 54 kg in stane 20 din, računano še 5 para za vožnjo.

Račun za cementno opeko:

1 q cementa daje 240 opek (dolžina 40 cm, širina 22½ cm). Cement stane 74 din.

1 m² belega peska daje 750 opek in stane 30 din;

Delo od komada računam 10 para, a hrano 5 para. Te opeke gre na 1 m² 17 komadov à 2.3 kg teže.

En komad stane: cement 30 para, pesek 5 para, delo 15 para = 50 para.

1 m² strehe, navadni bobrovec, stane 20 din, teža 54 kg;

1 m² strehe iz cementne opeke stane 10 din, teža 40 kg in se uporabi polovico manj lat.

Imam 150 lesenih modelov, mizo in železni okvir. Vse skupaj ne stane veliko. Okvirje si lahko vsak sam napravi doma. Sicer je pa ta priprava kakor nalašč pripravna kot inventar kmetijskih podružnic. Opeka se lahko dela tudi celo zimo. Delavnica mora biti na toplem. Opeka se pa zloži v klet, samo da ne zmrzne.

Naš cement stane na Holandskem izpod 30 din mtrc. Ko bi ga mi domačini dobili po isti ceni, kakor tujci, bi lahko popravili naše strehe in še marsikaj drugega!

6. Locen pri grabljah se pogosto zlomi posebno v gozdu pri spravljaju listja. Pri nekem kovaču sem videl, kako si je napravil železen locen namesto lesenega. S kakšne debele žice sem si že tudi večkrat napravil locen za silo. Vzame se obročno železo 30 mm široko in 2 mm debelo, se precepi, na koncu luknje izvrti za vijak in locen je gotov. Zato so dobri stari kosi obročev ali drugega primerne železa, kakor kaže slika. (Slika 1.)

7. Starejše gnojnične sesalke čisto težko gonimo. Z enega starega kosa železa sem dal narediti dolg težki ročnik, nadomestil s njim lesenega in sedaj gre zelo lahko. (Slika 2.)

8. Močno razsušena posoda. Na sode, kadi, čebre, vedre, vedrice, lakonce se ne sme obročev trdno nabijati. Veliko dog se potem zvije in izbuhne. Takšna močno razsušena

posoda se postavi na dež ali v vodo, da se les malo napije in se šele potem nabije.

9. Imam bikca, starega 10 mesecev. S sedmimi meseci sem ga že napregel poleg matere, kadar je vozila travo za sveže krmljenje. Nisem ga napregel, da bi vozil, ampak da se navadi komata in vožnje. Danes že čisto lepo vozi, gre pametno zraven krave ali konja. Ravno sedaj učim voziti tudi telico, staro 2 leti, težko okoli 5 q. Kakšna je to muka! V telegah je lažje učiti kakor v komatu. Bikec že pelje po cesti tako pametno, da lahko voznik na vozu sedi. Pri telici pa moramo biti trije poleg. Vsako živinčje bom odsihmal vadil voziti zelo mlado. Voziti naučimo vso živino kolikor jo je pri hiši, ker pogosto pride zelo prav, če je dobro naučena. Mlado živino je pač dosti lažje učiti kakor pozneje, ko je že težka in močna in jo človek le s težavo obvlada. V telegah tako mlado živinčje ni mogoče učiti, ker je prevelika razlika v velikosti. (Slika 3 in 4.)

10. Gornja opeka na strehah, ki je samo prislonežna na druge stavbe, kaj rada zdrkne na tla. Kupil sem mali sveder za vrtanje železa, ki stane par dinarjev. Opeko z gornje vrste navrtam in z žico privežem na late.

11. Od 1. avgusta naprej porezujemo vso koruzo, katera še ni nastavila stroka. Takšnih stebelj bo skoro ena četrtina, ki potem ali sploh nimajo stroka, ali pa tiste slabe in male izrodke, mlečne in krmežljave, ki so brez vrednosti. Odstraniti bi se že morali poprej, ker moški cvet teh ničvrednih stebelj oplemeni veliko ženskih cvetov, in to sejano zrnje daje drugo leto zo-

pet slabe, ničvredne rastline. Te rastline odstranimo z njive in jih pokrmimo. Ostale rastline pridobijo s tem več prostora, svetlobe, zraka, vlage in redilnih snovi ter se potem lepše razvijejo.

V uvodnem članku št. 5 Kmetovaleca je navedeno 23 glavnih kmetijskih poskusnih postaj in manj važnih je še več. Ni pa navedeno, kje bi se v vsej državi dobila selekcionirana, to se pravi nalašč za seme vzgojena koruza. Vsaj 10 kg bi je rad dobil na leto. Kje je tista državna ustanova ali privatna ustanova, kjer bi se to seme naročilo, oziroma dobilo? Rad plačam petkratno ceno. Pri tem bi kupec in prodajalec prišla na svoj račun. V splošnem se ponujajo le fraze in prazne besede brez praktične vrednosti in vsebine.

Nalašč za seme vzgojena koruza bi pomenila stotine vagonov več koruznega pridelka z istimi pridelovalnimi stroški. Samo seme bi bilo nekoliko dražje.

Opomba uredništva. S selekcijo koruze, vrste konjski zob in činkvantin se bavi „Stanica za selekcijo bilja drž. dobra Belje, Kneževi Vinogradi“. Proizvaja se tudi posebno seme za setev zelene koruze za hrano, ki se močno obraste in daje dosti zelene mase. Kmet. družba je skušala to seme razširiti tudi pri nas, toda kmetje ga niso hoteli kupovati, ker je nekaj dražje in ker se boje, da konjski zob pri nas ne bi dozorel. Poskusi pa so dokazali, da ta vrsta konjskega zoba dozori v 140–150 dneh, ter bi tudi pri nas dozorela, če je ne sejemo v višinskih legah. S selekcijo domače vrste se pa nobena domača postaja ne bavi.

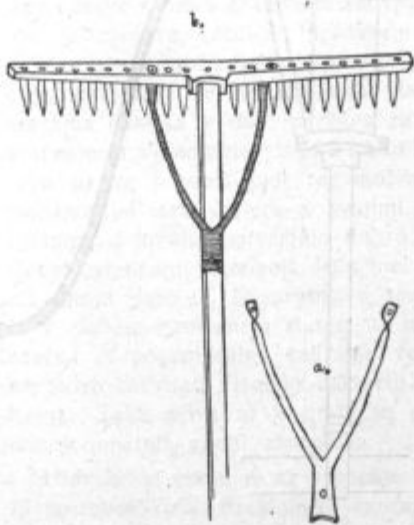
Pri zimskem ječmenu je ista stvar. Od Ossianra v Guštanju sem zvedel, da ima nekakšno sredstvo, s katerim odpravi popolnoma snetljivost. Naročil sem pri njemu 50 kg semenskega ječmena, da vidim koliko je resnice v njegovi trditvi.

12. Koruzna snet se že zdaj kaže. Treba jo je sproti porezati, zbirati v košaro in jo uničiti zunaj njive z ognjem.

13. Repa. Na 21 repnega semena sem vzel 1 l vode, v kateri sem raztopil 2 kg kalijeve soli, polil po semenu, posipal z apnenim prahom, pepelom in kostno moko ter posejal.

S črtalnikom za krompir, ki dela 5 vrst obenem, sem potegnil 10 vrst 50 cm narazen in posejal repo v vrste. Repa je vsa lepo skalila. Sejali smo 17. in 18. julija.

14. Korenjevo seme, sejano januarja, sem letos prvič zmočil in posipal z apnenim prahom, kostno moko in pepelom, in tako premešal,

Slika 1.

Grablje z železnim locnjem.

da je bilo vsako zrno obdano z debelo plastjo te zmesi. Seje se neprijemno laže in je tudi dobro skalilo.

15. Pšenico smo želi od 12. do 14. julija. Vsejal sem pšenice 86 kg na 52 arov. Sejem vsako leto manj, ker se delo nikakor ne izplača. Polovico njiv sem že spremenil v travnike in zasadil s sadnim drevjem. Naželi smo 2384 snopov. Shope vedno točno preštejem in že v naprej izračunam, koliko bo približno zrnja. Mlatili smo 26. julija in namlatili 1426 kg zrnja. Na 1 ha komaj 27 q, čeravno je dala 16½ kratno seme. Zrnja se je tudi veliko zgubilo, največ so ga odnesle sosedove kure. Če to upoštevam, je dala pšenica 17 kratno seme ali na hektar 30 q. En snop je dal 60 dkg zrnja.

En ogon te pšenice sem 5. aprila pokosil z namenom, da ne bo polegla. Je pa vseeno polegla, ravno tako kakor nepokošena, in žanjice so rekly, da je klas za spoznanje slabši. Ne bom je več kosil. Samo če bi bila že v jeseni velika, tedaj bi jo popasel ali pa pokosil, da ne zgine pod snegom.

Pri setvi sem vso to pšenico namočil v ½% galici in povaljal kakor je opisano. Ker pšenica ni snetljiva, ne bom več namakal z galico, ampak v jeseni poizkusim kalijevo sol. Pšenica je samo nekaj malega polegla. V desetih litrih vode bom raztopil kolikor se bo le dalo kalijeve soli in takoj natrosil apneni prah, kostno moko, pepel ter dobro premešal in posejal.

Poljedelstvo.

Razmišljanja po žetvi.

Karlovšek Franc, Šmarjeta pri Novem mestu.

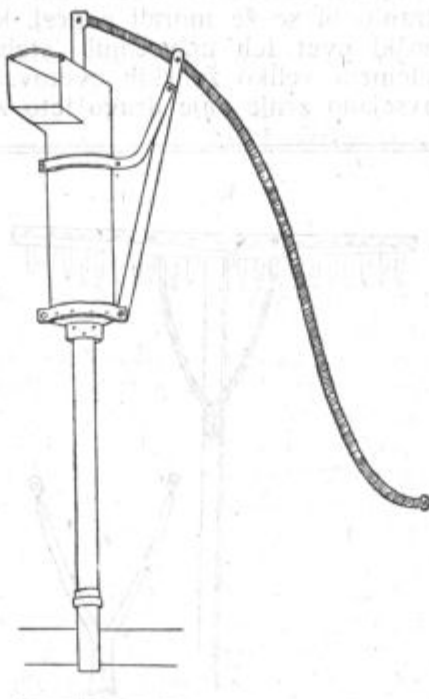
Ob splošnem nezadovoljstvu pri spravljanju letošnje pšenice na Dolenjskem, katera je dala razmeroma pičel pridelek, bi bila važna ugotovitev vzroka te degeneracije.

Ko so pred par leti oblastva oz. sreska načelstva dobavila semensko beltinsko in češko pšenico, sem dobil oz. naročil tudi jaz 25 kg iste. Seme je bilo res prvovrstno ter sem z njim pridelal cca 400 kg lepe pšenice. Drugo leto sem istega semena, katerega sem dvakrat prečistil na trijerju ter razkužil, sejal 110 kg na dobro pripravljeno 1 ha veliko njivo, na kateri sem sadil pred tem krompir. Pšenico sem spomladi z lahkimi branami prebranal, ker je bila zelo razraščena, saj je lepo prezimila. Prebranal sem jo tudi zaradi tega, ker sem sejal med pšenico črno deteljo ter nisem želel, da bi bila pšenica pregosta.

Ker je bilo ugodno leto, se je pšenica krasno razvijala ter nastavila take klase, da je bilo sploh neverjetno. Posestniki, tudi starčki, kateri so vsejali že premnogo zrn, so jo občudovali ter gledali kot čudo. Če smo primerjali klas naše pšenice in klas češke, je bila neverjetna razlika. Na upravo nekega lista sem poslal šop klasja s 50 do 65 zrn. Pšenica mi je lepo dozorela, ter sem namlatil od vsejanih 110 kg 2060 kg lepega zrnja.

Seveda je bilo veliko povpraševanja za to seme, ter sem ga nekaj tudi sosedom odstopil. Napako, katero pa zagreši skoro vsak naš kmetovalec, sem storil tudi jaz. Bil sem brezskr-

ben ter sejal lansko jesen na njivo, katera je imela 8.000 m², 100 kg istega semena. Semena pa nisem pripravil in čistil na trijerju, niti razkužil proti snetljivosti v kljub temu, da se je že prejšnje leto pokazala snetljivost. Bil sem brezskrben ter zaupal v naravo samo in da bo pšenica lepo obrodila. Že spomladi je bila bolj nežna kot sicer ter se je skozi vse leto slabo razvijala. Da je bila mera polna, je bilo zelo veliko snetive. Klasje je bilo zelo različno, nič

Slika 2.

Težki ročnik pri gnojnični sesalki.

Slika 3.

Sin Miško in pastir Slavko.

polno ter ni enakomerno zorilo. Pridelal sem od 100 kg vsejane pšenice 800 snetljive in drobne.

S tem poročilom mislim poudariti pomen in važnost selekcioniranja ter razkuževanje semena. Posestniki, kateri so prejeli beltinsko ali češko seme, ter so prva leta imeli krasne žetve, imajo danes prav tako slabe ali še slabše pridelke kot jaz. Nobene pažnje ni bilo za seme, niti niso polagali važnost pri spravljanju žetve. Imeli so na eni njivi češko, na drugi domačo, na tretji golico. Pri mlačvi niso odbirali vrste, temveč kar mešali. Pred setvijo niso semena čistili na trijerju, niti ga razkužili. Sejali so kar seme, katero so vzeli iz kupa. Seveda imajo sedaj pridelek, kateri je zelo pičel. Pomešana pšenica ne zori vsa enako ter je zato pridelek kolikor toliko pičel. Prišli smo na isto, ako ne na slabše, kot smo bili pred prejemom češkega ali beltinskega semena!

Ker je sedaj pred pragom setev ozimine, treba skrbeti, da si vsak preskrbi res dobro selekcionirano seme, katero mora seveda dobro razkužiti. Pri nas se je pojavilo letos zelo veliko snetljivosti ter naj bi se posestniki združili in mogoče po občini naročili skupno razkužilo. K stroškom naj bi oblast prispevala polovico plačila. Priporočati bi bilo, da bi se na kateri koli način še enkrat dobavilo zanesljivim posestnikom nekaj oplemenjenega semena. Obvezati pa bi se morali, da bodo seme sejali po strokovnjaških navodilih ter potem dali na razpolago isto seme drugo leto drugim sosedom ali pa občini, katera bi ga

odkupila in razdelila drugim kmetovalcem. Le na ta način bomo dosegli res dober in obilen pridelek. Če se bomo ravnali po navodilih strokovnjakov in sejali res dobro očiščeno in če le mogoče selekcionirano seme, bomo sigurni uspeha, ter nam

ne bo treba tožiti, da se kmetija ne izplača. Kolikor je naša domača pšenica boljša za moko, toliko je beltinska ali češka posebno ugodna za prodajo. Saj tehta mernik naše pšenice komaj 22 do 23 kg, dočim ima beltinska 25 do 26 kg.

Načrtno gnojenje.

Ing. Kranjc Ivan.

Letošnja velika kmetijska razstava, ki jo je priredil nemški državni stan za prehrano v Leipzigu, je v posebnem ogromnem paviljonu z napisom „Hiša gnojenja“ prikazovala gnojila in gnojenje v naravi, s slikami, statističnimi razpredelnicami in modeli. Vsa razstava je bila prirejena strogo v duhu načrtnega gnojenja, od katerega si obetajo v Nemčiji še znatno povečanje nekaterih pridelkov.

V preteklih 60 letih so se pridelki v Nemčiji več kot podvojili. K temu velikemu uspehu je po ugotovitvah kmetijskih znanosti, poleg napredka v gojitvi in izboljšanju obdelovanja zemlje največ doprinesla uporaba umetnih gnojil. Gnojenje igra v rastlinski proizvodnji temeljno, nenadomestljivo vlogo.

Zaradi tega je potrebno, da vsako gospodarstvo pripravi gnojenje po načrtu, t. j., da napravi poseben pridelovalni in gnojilni načrt (vidi priložilo!), v katerega vnese vse važnejše ukrepe, ki se tičejo pridelovanja kulturnih rastlin na dotičnem gospodarstvu. Na podlagi takega, predhodno, ob pravem času sestavljenega načrta, so napake pri gospodarjenju nemogoče. In samo takrat je mogoče napraviti tudi vse potrebne odločitve tako zgodaj, da se lahko potem izvršijo vsa dela za gospodarstvo pravočasno in kar najbolj ugodno ter koristno.

Iz tega sledi, da samo tisti, ki redno pripravi vsakoletni pridelovalni in gnojilni načrt in se po njem tudi točno ravna, lahko:

1. Vzdržuje pravilno kolobarjenje in za celotni uspeh ugodno pridelovalno razmerje,

2. izvrši urejeno premeno semena in smotrno pripravo semena,

3. uporabi domači gnoj tako, da prinaša zemlji in rastlinam največjo korist,

4. vzdržuje stanje apna v zemlji vedno v redu,

5. izvrši gnojenje z dušikovimi, fosforjevimi in kalijevimi gnojili pravilno in najbolj učinkovito.

Tistih nekaj ur na leto, ki je potrebnih, da se napiše tak načrt, prihrani mnogo poznejšega truda, iz-

datkov in sitnosti. Načrt za bodoče varuje pred napakami in zakasnitvami, a v njem se lahko zapažajo tudi vse možnosti za izboljšanje, gospodarju pa daje sigurnost in stanovitnost ter ustvarja s tem vse predpogoje za velik in trajen pridelovalen uspeh.

Predpogoji za smotrno izvršitev gnojenja.

Čeprav se je prav za prav treba zahvaliti za velike uspehe v povečanju pridelkov uporabi umetnih gnojil, ostane še vedno kot podlaga gnojenju hlevski gnoj. Zato mora vsak kmetovalec skrbeti za to, da zbere čim več hlevskega gnoja z dobro sestavo.

V pravilno naloženem gnojnem kupu so zgube na organskih snoveh in dušiku majhne. Pravilno izdelane gnojnične jame ne dopuščajo odtokanja gnojnice in s tem zadržujejo dragocena rastlinska hranila. Znatne izgube hranilnih snovi nastanejo lahko posebno takrat, ko se hlevski gnoj izvozi na polje. Čisto napačno je puščati hlevski gnoj dalj časa v malih kupih, ali celo raztresenega po njivi, ker nastanejo na zraku velike in sicer nepotrebne izgube na humusu in hranilnih snoveh. Pri takojšnjem raztrosenju in zaoranju hlevskega gnoja se takim izgubam znatno izognemo, kar se tudi pozneje opaža pri sigurnejših pridelkih.

Pazite na humus v zemlji!

Dobro oskrbovan hlevski gnoj ne zalaga zemlje samo s hranilnimi snovmi, temveč je njegova vrednost predvsem v izboljšanju stanja humusa v zemlji. Istemu cilju služi tudi zeleno gnojenje. Zadostna množina humusa v tleh je važna za dobro zračenje in ohranjanje vlage v zemlji. Prav tako pa se pospeši tudi razmnožitev zemeljskih bakterij, katere s svojimi raznovrstnimi delovanji ustvarjajo dobro praho. Če so izpolnjeni ti pogoji, je učinek umetnih gnojil popoln. Nasprotno v zemlji, ki je v slabem humoznem stanju, ki je slabo zračna in pomanjkljivo zadržuje vodo, se ne more razvijati živahno bakterijsko življenje. Taka njiva ni v prahi in na njej učinek umetnih gnojil nepopoln.

Hlevskemu gnoju je za prinenje v zemlji potreben kisik. Pregloboko zaoran hlevski gnoj nima dovoljnega stika z zrakom in ne prini. Gnoj se spremeni v šoto, ki je za gnojenje brez učinka.

Ureditve stanja apna v zemlji.

Daljnji pogoj za dobro učinkovitost umetnih gnojil je urejeno stanje apna v tleh. Ž žetvijo in izpiranjem zemlje se letno izgublja iz zemlje mnogo apna.

Zemlja, v kateri je malo apna, se hitro zablati, a v njej se ne morejo razvijati prekoristne zemeljske bakterije, zemlja nikoli ni v prahi, ki je potrebna za zdravo in krepko rast rastlin. Zemlja ne nudi kulturnim rastlinam nobenih dobrih pogojev, pač pa se bujno razvija plevel. Zato je razumljivo, da učinkujejo na takih tleh umetna gnojila le delno.

Za dobro učinkovitost umetnih gnojil je treba torej najprej urediti stanje apna v zemlji. S pravilnim apnenjem se zemlja razkisa, se več ne zablati in dobi grudičasti — prhi zlog. V njej se razvija živahno bakterijsko delovanje, ki vodi k prahi. Na takih tleh imajo rastline dobre življenjske pogoje, zato je tudi učinek umetnih gnojil popoln.

Važnost pravilnega obdelovanja zemlje.

Zemlja mora biti takoj po žetvi s pravilnim obdelovanjem zopet zrahljana in obenem prezračena. Prav posebno se mora pri mnogih zemljah paziti na to, da se na plugu stisnjena zemeljska plast s pravilnimi obdelovalnimi posežki dobro zrahlja.

Plug naj gre takoj za žetvijo. Pravočasna plitva brazda v jeseni, pravilna globoka brazda pred zimo in smotrno obdelovanje spomladi je važna za ugodno podlago, kakršna je potrebna za krepak razvoj rastlin.

Napačno obdelovanje v jeseni in spomladi je večkrat vzrok za pomanjkljivo izrabo umetnih gnojil in druge neuspehe v poljedelstvu.

Skrb za zdravo seme.

Kakršno seme, taka tudi žetev. Samo z uporabo res dobrega, pravilno razkuženega semena, dobrih vzgojenih sort, so podani vsi pogoji za najboljšo izrabo gnojil in s tem v zvezi za doseg visokih pridelkov.

Gnojila uničujejo plevel!

Na zapleveljeni njivi trpijo kulturne rastline na pomanjkanju prostora in se zato ne morejo krepko razvijati. Razen tega porabi plevel mnogo vode in obilo rastlinskih hranil na škodo gospodarskih rastlin. Zato je važen pogoj, da se rastline lahko povsem okoristijo z dodanimi hranilnimi snovmi, uničevanje plevela.

Pravilno zasnovan kolobar in obdelovanje, kakor tudi skladna prehrana, služi temu cilju. V nekaterih letih se plevel tako razširi, da ga je s temi sredstvi nemogoče uničiti. Takrat se moramo poslužiti brez-pogojno sredstev za uničevanje plevela.

Velike važnosti je dejstvo, da se z nekimi umetnimi gnojili lahko istočasno uničuje tudi plevel. V ta namen uporabljamo z uspehom Hederickov-kajnit 8—10 mtc po ha, ali neoljeni apneni dušik 1.5—2 mtc po

ha, oziroma mešanica 4 mtc tega kajnita in 1 mtc apnenega dušika na ha. Ta sredstva imajo to prednost pred drugimi specialnimi sredstvi, ker obenem njivo tudi pognojijo, z rastlinskimi hranili pa se lahko okoristi že zasejani sadež ali pa poznejši posevki.

Ne gnojite enostransko!

Uporaba umetnih gnojil je pa končno samo tedaj res popolnoma uspešna, če se ne gnoji enostransko. Rastline se lahko zdravo in krepko razvijajo, če imajo na razpolago vse hranilne snovi v zadostnih količinah. Po Liebigovem zakonu o minimumu je namreč višina pridelka odvisna od tiste hranilne snovi, ki pritaka rastlini v najmanjši meri.

Preiskava zemlje.

O trenutni založbi tal s hranilnimi snovmi, posebno z apnom, fosforjevo kislino in kalijem daje preiskava zemlje zadostno pojasnilo.

Razne zemlje nimajo vseh istih predpogojev za dobre pridelke. To opazimo že, če izkopljemo profil — jarek in si na njegovih stenah ogledamo vrhno orno plast in podlago. Na dobri, globoki ilovnati zemlji lahko zanesljiveje pričakujemo večji pridelek, kot na peščeni zemlji s plitvo orno plastjo. Na izrezu zemlje dalje lahko opazujemo, če je dviganje vode z oranjem prekinjeno, če so v spodnjih plasteh plasti peska, če je v zemlji dovolj humusa ali gline, ali če prevladuje v njej pesek. Tako opazovanje zemlje lahko da poljedelcu dragocena navodila, kako zvišati pridelke na raznih zemljah, s primernim obdelovanjem, pravilnim kolobarjenjem, dobro preskrbo s humusom (hlevski gnoj in zeleno gnojenje) in smotrno uporabo umetnih gnojil.

Vsaka kmetijska poskusna in kontrolna postaja lahko preišče zemljo na vsebino apna, fosforjeve kisline in kalija. Preiskava na apno pokaže kmetovalcu pot, kako naj apni, da bodo imele rastline v pogledu stanja apnovitosti v zemlji čim ugodnejše pogoje za rast. Redno ponavljajoča se preiskava zemlje na fosforjevo kislino in kalij po Neubauerjevi metodi daje dalje potrebno podlago, da se s pravilnim gnojenjem s fosforjevo kislino in kalijem ohrani in zboljša pridelovalna sposobnost zemlje.

Smotrno gnojenje z domačim gnojem in umetnimi gnojili.

Gnojimo bolj — gnojimo pravilno!

Hlevskega gnoja se navadno zbere v gospodarstvu premalo, da bi se mogli z njim doseči najvišji pridelki. Še pred 100 leti so se radi nizkih pridelkov mogle vrniti zemlji vse hranilne snovi s hlevskim gnojem, posebno zato, ker so takrat v glavnem porabili vse pridelke doma.

Sedaj se večji del kmetijskih pridelkov porabi za prehrano zelo narastlega prebivalstva v mestih. Rastlinska hranila, ki se nahajajo v teh pridelkih so za gospodarstva tako rekoč izgubljena. Hlevskega gno-

ja je torej v splošnem premalo in se lahko gnoji z njim povprečno samo vsaka 3—4 leta z 250—300 mtc po ha. Tako se s hlevskim gnojem vrača zemlji le nezaten del z žetvijo zemlji odvzetih rastlinskih hranil. Manjkajoče količine hranilnih snovi se morajo zato nadomestiti z dokupom dušikovih, fosforjevih in kalcijevih umetnih gnojil.

One male količine hlevskega gnoja, s katerim navadno razpolagajo posamezna gospodarstva, se uporabijo za take kulture, katerim je predvsem potrebno dobro humozno stanje zemlje in ki zato najboljše izkoriščajo rastlinska hranila iz hlevskega gnoja. Take rastline so: okopavine, oljne rastline, leguminoze, travniki in pašniki. Navadno se gnoji z 200—300 mtc po ha. Vsebinske rastlinskih hranil v takih količinah hlevskega gnoja pa še od daleč ne krije vse potrebe hranil pri teh kulturah. Zato je poleg hlevskega gnoja potrebno še močno gnojenje z umetnimi gnojili.

Isto velja tudi za zeleno gnojenje. Če zaorjemo stročnice, dajemo z njimi zemlji poleg humusa tudi precej dušika, z drugim zelenim gnojenjem pa v glavnem samo humus. Tudi pri zelenem gnojenju je potrebno še dopolnilno gnojenje z umetnimi gnojili.

Žito izkoristi hlevski gnoj in deloma zeleno gnojenje slabo. Zato žita ne gnojimo s hlevskim gnojem, temveč uporabljamo samo umetna gnojila. Količine umetnih gnojil pa morajo biti odmerjene dovolj visoko, da lahko krijejo potrebo teh rastlin za rastlinska hranila in da dobimo čim višje pridelke.

Zvišanje pridelkov, ki jih dosežemo z uporabo umetnih gnojil, je važno predvsem zato, ker jih lahko dobimo brez znatnega povečanja delovnih moči. Trosenje gnojil in spravljanje večjega pridelka so samo dopolnilna dela; dela pri obdelavi in negi posevka pa nasprotno niso nič večja kot delo, ki se mora itak izvršiti tudi takrat, ko so pridelki zaradi negnojenja majhni.

Zvišajmo gnojenje pri krmskih rastlinah in vmesnih kulturah!

V vsakem gospodarstvu se mora proizvesti vsako leto tudi dovolj skoraj najvažnejših krmskih rastlin, od katerih je predvsem odvisen napredek v živinoreji. Ker naj se pa kupovanje krepkih krmil kolikor mogoče omeji, nastane potreba, da se pri krmskih rastlinah zviša čim bolj mogoče pridelek z izdatnejšim gnojenjem.

Še manjkajoče količine krme se pridelajo z vmesnim pridelovanjem. Z različnimi vrstami in načini vmesnega pridelovanja: podsetev, strniščna setev, oziroma vmesna setev — je mogoče dobiti v vsakem gospodarstvu tudi v najneugodnejših razmerah manjkajočo krmo. Kjer pa mora več zrasti, tam je potrebno tudi več hranilnih snovi. Zato daje vmesno pridelovanje lahko samo takrat zanesljivo potrebno krmo, če potrebo rastlinskih hranil pri teh rastlinah krije smotrno gnojenje.

Na dobro oskrbovanih travnikih in pašnikih raste najcenejša in najbolj zdrava krepka krma.

Medtem ko so se njivski pridelki z uvedbo umetnih gnojil lahko podvojili, se je v splošnem razmeroma zelo malo dvignil pridelek travnikov in pašnikov. Vendar pa se lahko tudi pri teh kulturah doseže s pravilnim oskrbovanjem velike količine beljakovin, ki so po svoji krmilni vrednosti enakovredne beljakovinom v najdražjih krepkih krmilih. Z uporabo umetnih gnojil se tudi na travnikih in pašnikih lahko še znatno dvigne proizvodnja krme. Važno pa je, da so tudi pri teh kulturah ustvarjeni vsi predpogoji za dobro izrabo gnojil.

Travniki in pašniki, ki so stalno mokri, kisli, zapleveljeni, napačno obdelani, premalo preskrbljeni s humusom in rastlinskimi hranili, uspevajo zelo slabo.

Urejeno dodajanje humusa in apna, primerna ograditev posameznih oddelkov, urejeno kretanje živine v teh prostorih in skrbna, dovolj zgodaj izvršena košnja, ustvarjajo vse predpogoje, da se s takih travnikov in pašnikov dobi največji pridelek, če so zadostno založeni z rastlinskimi hranili.

Umetna gnojila naj se naročajo vedno pravočasno — dovolj zgodaj in ne šele takrat, ko bi morala biti že raztrosena.

Pravilno vskladiščenje umetnih gnojil.

Vsa umetna gnojila morajo biti pravilno shranjena, da tudi še po daljšem času obdržijo svoje dobre lastnosti za trosenje.

V prvi vrsti mora biti skladišče suho, zavarovano pred vplivom zunanje vlage. Proti prodiranju zunanje vlage v skladišče je potrebna tesna streha, pa tudi okna, vrata in line se morajo dobro zapirati.

Proti zemeljski vlagi zavarujemo v vrečah vskladiščena gnojila s podlago iz desk ali strešne lepenke. V razsutem stanju morajo biti gnojila samo na lesenih ali kamenitih tleh, ki imajo reže zadlane s suhim peskom ali asfaltno smolo; nikakor pa ne smemo razsuti umetnih gnojil na cementna tla.

Ker se tudi na zidnih stenah lahko nabira vlaga, naj bodo vsa vskladiščena umetna gnojila (razsuta in v vrečah) nekoliko oddaljena od sten.

Prednost ima vedno ločeno vskladiščenje posameznih vrst gnojil. Razsuta umetna gnojila se morajo obeležiti s tablicami in oddeliti eno od drugega z deskami, da se gnojila ne zamenjajo in neželjeno ne mešajo med seboj.

Kako smemo mešati posamezna umetna gnojila med seboj.

Radi prihranka na delu, večkrat različnih gnojil ne trosimo posamezno, temveč jih pred uporabo zmešamo. Ker pa se vsa gnojila zaradi različne kemične sestave ne smejo mešati med seboj, najprej na sledeči tablici ugotovimo sposobnost raznih gnojil za mešanje:

	Norveški soliter (apneni soliter)	Čilski soliter Umetni natrijev soliter	Amonijev sulfat	Apneni dušik	Superfosfat	Thomasova žlindra	Kalijev sulfat	Kalijeva sol	Ogljikovo-kislo apno
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1		a	a	a		a	a	a	a
2	a			a	b				
3	a								
4	a	a						a	
5		b							
6	a								
7	a								
8	a			a					
9	a								

- se lahko vedno meša
- se ne sme nikoli mešati
- se sicer lahko meša, vendar se mora radi varkavanja vlage takoj raztrositi
- se sme mešati samo v dobro zračenih prostorih in se mora takoj raztrositi

- 1 Norveški soliter (apneni soliter)
- 2 Čilski soliter Umetni natrijev soliter
- 3 Amonijev sulfat
- 4 Apneni dušik
- 5 Superfosfat
- 6 Thomasova žlindra
- 7 Kalijev sulfat
- 8 Kalijeva sol
- 9 Ogljikovo-kislo apno

Če hočemo ugotoviti sposobnost dveh gnojil za mešanje, tedaj poiščemo v tablici eno gnojilo v navpični, a drugo v vodoravni vrsti, nakar zasledujemo obe smeri napisov po malih četverkotnikih do polja,

kjer se obe vrsti križata. Označka tega polja daje potem potrebno pojasnilo.

Naslednje razpredelnice kažejo glavne lastnosti najvažnejših umetnih gnojil kakor sledi:

1. Dušikova gnojila

Vrsta gnojila	Vsečina in oblika dušika	Vsečina apna	Zunanji izgled	Za rastline	Za zemljo	Čas uporabe	Učinek na zemljo
1. Počasen in dalj časa trajajoč učinek:							
Amonijev sulfat	ca 21% amonijak	—	bel ali slabo barvan, kristaliničen, drobnozrnat	razen tobaka za vse, posebno upoštevati za krompir	za vsako, ki ima urejeno stanje apna	pred in k setvi	izkorišča zalogo apna v tleh
Apneni dušik oljen	16% cianamid	ca 60% apno	sivočrn prašek, ki se malo praši	za vse, za zatiranje plevela v ozimnem in jarem žitu ter na travnikih in pašnikih	za vsako	pribl. 8 dni pred setvijo ali sajenjem	zalaga zemljo z apnom
Apneni dušik heoljen	19% cianamid		sivočrn prašek, ki se zelo praši				
Sečnina	46% amid	—	bel, zelo drobnozrnat	za posebne kulture, predvsem za tobak	za vsako	pred ali k setvi	ne izrablja zaloge apna v tleh
2. Takojšen učinek							
Norveški soliter	ca 15,5% soliter	ca 28% apno	bel, zrnat	za vse, razen krompirja in pivovarskega ječmena, posebno dober za peso in vmesne sadeže	za vsako	kot na glavno gnojilo	ohranja zalogo apna v tleh
Čilski soliter	ca 16% soliter	—	bel, granuliran in kristaliničen		za vsako, če ne dela rada skorje		

2. Fosforjeva gnojila

Vrsta gnojila	za rastline	za zemljo	% fosforjeve kisline	% fiziološko učinkovitega apna
Thomasova žlindra	za vse	za vsako, posebno za nevtravno in manj apneno	17—19 %	40—50 %
Superfosfat	za vse	za vsako, posebno za zemljo v dobrem apnem stanju	16—18 %	6 %

3. Kalijeva gnojila.

Vrsta gnojila	Za rastline	Za zemljo	Čas trošenja	% kalijevega oksida
40 % na kalijeva sol	za vse, razen za tobak	za vsako	vsaj 1 teden pred setvijo; za krompir pa vsaj 3—4 tedne pred sajenjem; za travnike in pašnike v jeseni, pozimi ali zgodaj spomladi. Pri žitu tudi kot naglavno gnojilo samo na suhe rastline	38—42 %
Kalijev sulfat	predvsem za tobak, vinsko trto in hmelj	za vsako	po možnosti pred setvijo in sajenjem	48—52 %

4. Apnena gnojila.

Vrsta gnojila	Za zemljo	% apna (CaO)	% CaCO ₃
Žgano apno, v kosih ali mleto	za težke zemlje	90 %	—
Ogljikovo-kislo apno (kalcijev karbonat)	za lahke, zelo kisle in srednje	—	ca 90 %

Opozorilo našim članom.

Kmetijska društva ima možnost, da posreduje nabavo raznih preizkušenih in selekcioniranih semen za jesensko setev. Tako bi mogli posredovati nabavo oplemenjenega semena:

ozimnega ovsa, belega in črnega, ozimne panonske grahorice, ozimne pšenice raznih vrst kot: beltinske, dioseške, beljske resnice in golice ter bankutske.

Cena ozimnega ovsa bo znašala okoli din 2.50, pšenice din 2.75 do 3.—, kar vse zavisi od tega, če se bo spravilo toliko naročil skupaj, da bomo pri nabavi mogli izkoristiti vsaj polvagonsko voznino.

Skušali bomo tudi nabaviti priznano seme

ozimnega ječmena in ozimne rži.

Z ozirom na to, da ne bomo semena nabavljali, če nimamo izgleda, da ga bomo tudi mogli oddati, pozivamo vse zainteresirane, da neobvezno prijavijo, koliko bi enega ali drugega semena hoteli odkupiti. Če bo dovoljno prijav, bomo seme nabavili in interesentom javili ceno.

Prijave je poslati najdalje do 5. septembra t. l.

Obenem javljamo, da smo letos pri nabavi **tomaževih žlindre** naleteli na velike težave, tako glede cene, kakor tudi glede količin, ki jih bomo mogli dobaviti. Nemčija je namreč izvoz žlindre prepovedala in zato letos ni mogoče od tamkajšnjih tovarn nakupiti žlindre po lanski ugodni ceni. Nekaj žlindre bomo dobili iz Belgije in Luxemburga, toda cena bo za približno din 20 višja kot lani, kar je še vedno ugodnejše kot prejšnja leta. **Radi tega opozar-**

jamo člane in podružnice, da z naročili pohite, ker bomo oddajali žlindro po redu, kakor bomo sprejeli naročila, tako dolgo, dokler jo pač bomo imeli na zalogi.

Kmetijska družba ima na zalogi zajamčeno učinkovita sredstva za razkuževanje semen, razne sejalnice za setev, priznane

Sackove pluge za oranje in sploh vse druge kmetijske potrebščine v odlični kakovosti. Kmetovalci, ki posetijo jesenski Velesejem naj si te potrebščine ogledajo v našem paviljonu.

Kmetijska družba.

Sadjarstvo.

Pritlikavci.

Ing. Mirko Šiško.

Pred obiranjem sadja smo. Vsak sadjar ve, da hoče trgovec imeti sadje popolnoma nepoškodovano, obrano z roko ali z dobrimi obiralniki. Vsakemu pa je tudi znano, kako težko je obirati sadje, če je drevo visoko. Da se izognejo tej težkoči, sade v Kaliforniji kot tipični sadjarski deželi, že davno nizkostebelna sadna drevesa. Nekateri sadjarji mi bodo ugovarjali, da pod nizkostebelnatimi drevesi ne more kositi trave ali sadosnosnik obenem uporabljati kot pašnik. Odgovor na ugovor: V senci dreves trava slabo raste, pa izpadek v donosu trave pritlikavo sadno drevje obilno nadoknadi, ako je pravilno oskrbovano. Poleg tega trave porabijo zase silno mnogo vode, največ od vseh kultur, tako da za drevesa ostane premalo. **Kot posledica pomanjkanja vode se javlja odpadanje plodov.**

Upoštevati moramo, da stara hruška popije dnevno okoli 270 l vode, stara jabolana pa 140 l, kar znaša od

sredine junija do sredine septembra, kadar je drevo polno listja in plodov, 12.000 l vode! Odrasla sliva rabi povprečno od sredine junija do začetka septembra 3600 l vode. To so velike množine! Oglejmo si sedaj trave in detelje: one porabijo na 1 ha 5—6 milijonov litrov vode na leto, dvakrat več kot okopavine in trikrat več kot žitarice. Zaradi porabe vlage po travah drevo komaj uspeva, a sadje, ki rabi za svoj razvoj tudi mnogo vode, ne more zrasti dovolj veliko in lepo, v kolikor sploh radi pomanjkanja vode ne odpade. Proti suši se borimo na ta način, da sadosnosnik za časa suše rahljamo s kultivatorjem, s čemer pretrgamo kapilare zemlje, da vodo iz nižjih slojev prihranimo rastlinam, saj z rahljanjem površinskega sloja preprečujemo izhlapevanje. Poleg tega rahljanje zemlje koristi prehrani drevesa, ker s tem pripuščamo dovolj kisika koreninam, katere morajo tudi dihati. Težko topljive mineralne snovi pa se s pomočjo koristnih zemeljskih bakterij in potom kisika pretvorijo v lahko topljive, ter je zaradi tega rahla zemlja tudi plodnejša. Danes, ko nam konkurirajo v sadjarstvu tuje države s krasnimi, velikimi plodovi, moramo tudi mi izkoristiti vso znanost in izkušnje kmetijstva. Obdržali bomo travo kot podkulturo v sadosnosniku v prevlažnem terenu, da preobilje vode popije.

Poleg lahkega obiranja sadja raz pritlikavcev, imajo ti še mnoge druge prednosti. Borba proti boleznim in škodljivcem je lahka, ker s škroplnico brez cevne nastavke lahko poškopimo tudi najvišje veje. Čiščenje in rez je možno vršiti brez lestvic in zaradi tega mnogo hitreje in sigurneje. Negovanje plodov, kot n. pr. ovijanje v papirnate vrečice, je praktično možno samo na pritlikavcih. Za drevesce se lahko izkoristi najmanjši prostor in na majhnem prostoru je zaradi manjše razdalje drevesca od drevesca možno ljubitelju sadja posaditi več dreves in sort. Najglavnejše od vsega pa je to,

Slika 4.

Metka in sin Miško v zapregi. Metka je dala od 1. okt. 1938 do 6. avgusta 1939 50711 mleka.

da nam pritlikavci v dveh ali treh letih že rodijo, ter da dosežemo krasnejše, večje in okusnejše plodove, ter s tem boljšo ceno. Najlepše plodove bomo sami zavijali v svilen papir in pakirali v standardizirane zaboje ter dosegli cene kalifornijskega sadja.

Ako ste odredili blizu hiše kako parcelo za bodoči sadni vrt, odločite se za pritlikavce. Že sedaj je

čas, da si osigurate za jesensko saditev, ki je v suhih rahlih tleh boljša od spomladanske saditve, drevesca, cepljena na selekcioniranih podlagah za pritlikavce od priznane drevesnice. Izberite, razen v letoviščarskih krajih in bližini mest, **čim manj sort**, toda takšne, ki v vašem kraju najbolje uspevajo in ki jih najlaže vnovčite!

Vinogradništvo in kletarstvo.

Oidij in borba proti njemu.

Ing. Sorec Egon.

Najčešči bolezen vinske trte sta peronospora in oidij. Proti peronospori se naši vinogradniki uspešno bojuejo ter ne štedijo denarja. Pridno škropijo trte z bakreno-apneno brozgo, včasih še več kot potrebno, celo pet- do sedemkrat. Pozabi ali zanemarja pa se varstvo trte pred oidijem. Imamo kraje, kjer trt sploh ne žveplajo ali največ samo enkrat. In tako si moremo razlagati, zakaj napravi oidij v nekaterih krajih več škode nego peronospora.

Oidij je glivična bolezen, ki napada vinsko trto. Bolezen je poznana pod imenom: *Oidium Tucher*. Prvi jo je opazil angleški vrtnar Tucher v vinogradu blizu Londona. Zanesla pa se je iz Amerike (1845) in se z veliko naglico razširila po Evropi. V l. 1847. je n. pr. v Franciji padel pridelek na četrtino. Tudi pri nas je bolezen razširjena, ali ne povsod enako občutno, ker zavisi to od vnanjih pogojev. Razvoj bolezni pospešujeta dovoljna toplota in vlaga. Dovolj je, da je zrak vlažen in ne presuh. Razvija se tudi pri nižji temperaturi 10—12°C, toda najbolje se počuti glivica pri temp. 20 do 30°C in seveda pri primerni zračni vlagi.

Glivica napada vse zelene dele vinske trte, kakor liste, mladike, najbolj pa grozdje. Na obolelih delih trte se pojavi najprej tenka sivobela prevleka, kakor moka ali pepel. Često se pojavi prevleka tudi na spodnji strani lista, kakor pri peronospori. To je konidijska oblika (micelj) glive, ki spušča haustorije. Na miceliju nastanejo konidijski nosilci s konidijami. Tako zvani periteciji (zimski štadij) so pri nas redki, v Ameriki pa dobro poznani. Francozi so prvi našli takšne peritecije na listu neke vrste trte, ki zelo podlega tej bolezni. Peritecij te glive je spiralno zavrt ter ima značilne priveške. Omenjam to zato, ker si do da-

nes še nismo na jasnem, kako gliva prezimi. Mišljenja so različna: Učenjak **Oppel** trdi, da posebni trajni micelj omogoči glivi prezimljenje, dočim **Foix** misli, da micelj prezimi v popkih, odnosno v zasenčenih, vlažnih in malo zračnih mestih. Ti periteciji nastanejo samo na nekaterih mestih, od koder se potem širijo. Ako oidij napade grozdice v času cvetenja, le-ti hitro ovenejo, se posušijo in odpadejo. Napadene debelejšje jagode popokajo, gnijejo in se posušijo. Pri močno popokanih jagodah se pokažejo pečke. Razumljivo je, da grozdje, bolno po oidiju, daje vino slabše kakovosti in je tudi bolj podvrženo pokvaram, zlasti cikavosti. Oidij na trti napravi dvojno škodo, t. j. zmanjša donos grozdja in slabi trto v rasti, ker napadeni listi prenehajo rasti, počrniijo, se posušijo in odpadejo. Epidemično se ta bolezen pojavlja v letih s češčim deževjem in visoko toploto. Ameriške vrste trte so proti oidiju bolj odporne kot domače.

Kaj naj storimo proti oidiju?

Zanesljivo učinkujoče obrambno sredstvo proti oidiju je dobro zmleto rumeno žveplo in razni preparati, ki večinoma tudi vsebujejo žveplo. Učinek žvepla je v majhni meri mehaničen, večinoma pa kemijski. Zaradi oksidacije žvepla ob sončni toploti nastanejo žveplovi plini, ki uničujejo trose in micelijsko nitje. Delovanje žvepla je hitro, zlasti v vročih dneh. Brez sonca pa žveplo ne učinkuje. Po 24 urah po žveplanju prične žveplo delovati in tekom 5. nadaljnjih dni so vse klice bolezni uničene. Ker oidij vsako leto nastopa, uporabljamo žveplanje preventivno, t. j. še predno so trsni deli od oidiuma napadeni. Žvepla se prvič, ko so mladice 10—15 cm dolge, drugič nekaj dni pred cvetenjem, ali tudi za časa cvetenja. Le-to žvep-

lanje je posebno važno, ker se v glavnem prepreči plesnoba na grozdju. Tretje žveplanje zavisi predvsem od vremena in od kraja. Vrši se navadno, čim so jagode kakor napol zreli grah debele. Najboljše je koloidalno žveplo, **Sulikol** — tekoči preparat, ki ga dodamo 0,25—0,5% bakreno-apneni brozgi — odgovarja povoljno. S tem se bojujemo istočasno proti peronospori in proti oidiju. Prav učinkovit žveplov preparat je **salojidin**. Ta učinkuje tudi pri nižji temperaturi in oblačnem vremenu. Mešamo ga z bordoško brozgo. Njo najprej pripravimo, dodamo nekoliko več apna, kot je sicer potrebno. V deževnih letih je priporočljiv tudi kalijev hipermanganat v bordoški brozgi ali natrijev hiposulfid.

Najugodnejše vreme za žveplanje je suho, toplo, morda nekoliko vetrovno. Zgodaj jutraj, ko so trte še močno rosne, ali prekmalu po dežju, v času največje vročine, ni priporočljivo žveplati. Če n. pr. žveplamo v najhujši vročini, se grozdje na soncu ožiga in postane krastavo. Za žveplanje rabimo nahrbtnne žveplalnice, tako da pada žveplo tanko razpršeno po grozdju, kot enakomerna komaj vidna plast.

Končno še nekaj besed o nakupu žvepla: Pri nakupu strogo pazi na kvaliteto žvepla. Vinogradnik čisto štedi. Izkušnja uči, da kdor kupuje cenejše žveplo, ga plača drago. Daj rajši nekoliko več, pa boš imel fino žveplo. Najboljše je drobno zmleto in očiščeno; tako žveplo je svetlorumenkasto. Sublimirano (žveplov cvet) je slabo, celo prav slabo, ker se težko oprijemlje trsnih delov.

Dodatek in popravek.

Na svoj članek „Ali je škropljenje trte v cvetenju škodljivo?“ sem dobil od upravnika Banovinske trsnice in drevesnice pri Sv. Barbari v Haložah, g. E. Stoklasa, pripombo:

„Vinogradniki se izogibajo škropljenja vinske trte med cvetenjem tudi zategadelj, ker menijo, da se s škropivom izpere cvetni prah.“

Odgovarjam: Tej nevarnosti se lahko izognemo, ako škropimo vinograd po danih navodilih in uporabljamo fine razpršilnike ter oprezno škropimo predvsem trsno listje. V takem primeru se poškodb ni bati.

V samem članku je nastala pomota. V predzadnjem odstavku se ima pravilno glasiliti: „da lakmusov papirček pomodri“ in ne „pordeči“.

Ing. S. G.

Vrtnarstvo.**Zimska povrtnina.**

Josip Strekelj.

Od srede meseca avgusta do srede septembra pospravi vrtnar mnogo povrtnino, ki je do tega časa dorastla. Tako krompir, zgodnje zelje, solato, kolerabice, čebulo, česen, pritlični fižol, grah itd. Nekaj tega izpraznjenega zemljišča porabi v prvi polovici avgusta še lahko za setev repe za kuhinjo, redkvice in rane monakovske redkvice in pa za nasad zelene endivije, ki ravno primerno zraste do mraza za vzimljenje. Ko to opravi, ne pestuje rok brezdelno, da bi mu ostali prostor ostal prazen in neploden do pomladi, temveč ga izrabi za tako povrtnino, ki je odporna proti mrazu in ki do naša v pozni jeseni, pozimi in spomladi zdravo zelenjavo, ko druge, poletne, v tem času primanjkuje. Najprimernejša taka je:

1. **Zimsko zelje** (kapus), ki ga sejemo v drugi polovici avgusta na dobro pripravljeno zemljo. Da se rastlinice ne pretegnejo, sejemo redko, če pa izkali pregosta setev, jo moramo takoj prepuliti. Proti koncu oktobra posadimo primerno odrasle zeljate sadike na grede v razdalji 40 cm. Da pa še bolje zavarujemo ta nasad proti vetru in mrazu, zlasti kadar ni snežne odeje, sadimo zelje v 10 do 15 cm globoke jarke (brazde), ki jih usmerimo od vzhoda proti zahodu. Spomladi okoplamo zelje in prisujemo z ob straneh ležečo zemljo. Ako ga še ob tem delu pognojimo z gnojnicami ali namesto te v presledkih 10 dni s $\frac{1}{2}$ dkg sečnine in s $\frac{1}{2}$ dkg kalijeve soli na vsak m^2 , je uspeh še boljši. Sredi junija doraste zelje v glave.

Ako pa sadimo v jeseni preveč odrasle sadike ali pretegnene, narode spomladi cvet namesto glave. Da tedaj vzgojimo do konca oktobra primerno velike sadike, sejemo kapus dvakrat, n. pr. prva setev 20. avgusta, druga 5. septembra. Ako so topli dnevi in moča, dorastejo sadike preveč od prve setve, od druge pa ravno primerno. Ako pa so dnevi mrzli in če je še suša, bodo pa boljše sadike prve setve. Najboljše pa so take, ki imajo po 3 do 4 razvite liste in ki so kratke in tršaste.

Za vzgojo zimskega zelja izberemo rane sorte, kakor sta priznani dobri Ditmarjevo rano in erfurtsko rano.

2. **Zimska solata.** Izmed raznih vrst solate so nekatere odporne proti mrazu. Te imenujemo zimske so-

late. Sejemo jih v času od 15. avgusta do 15. septembra, najbolje na vrstice v razdalje 20 cm. S tem prihranimo na semenu, setev laže okopavamo in trebimo plevela in končno je pridelek večji. Ko odraste solata na dva lista, jo lahko iz pregozte setve presadimo v razdalji 20 do 25 cm. Čim preneha zmrzal spomladi, jo okoplamo zaradi dostopa zraka h koreninam in boljšega ogrevanja po soncu. To pospešuje rast in tvorbo glav. Na lahki, peščeni zemlji, kakor tudi na preveč mokrih tleh, zlasti če v februarju ponoči zmrzuje in se podnevi zemlja taja, ta solata ne prenese zime. Sorti Nansen in rumena zimska sta v ta namen najboljše.

3. **Špinača.** Vsakemu vrtnarju je znano, da v poletnih toplih mesecih ni prida sejati špinačo, ker se že mlada stegne v cvetno steblo. Za ta čas gojimo v nadomestilo prave, novozelandsko špinačo. Zato sejemo špinačo samo rano v spomladi, ali pa kot zimsko med 15. avgustom in 15. septembrom. Ta slednja prinaša največji pridelek. Tudi zimsko špinačo sejemo v dveh presledkih, kajti če z ozirom na ugodno vreme pred mrazom preveč zraste, prezimi slabo. Sejemo jo pa na 10 do 15 cm oddaljene vrstice ter jo nabiramo, čim primerno odraste z redčenjem. Izpodrezujemo namreč največjo v korenini od jeseni do pomladi. Tako pridobi manjša na prostoru in svetlobi, in se kmalu odpomore. Najbujnejše pa raste spomladi, ko se toplota veča. Sorti Eskimo in okroglo lista zimska špinača sta po tukajšnjih izkušnjah najodpornejši.

4. **Motovilec.** Tega bi ne smelo manjkati v nobenem gospodinjstvu, ker uspeva v vsaki zemlji in legi. Malo nagajiv je sicer v kalivosti, ali če setev dobro potlačimo in zasenčimo, kali prav rad. Motovilec sejemo lahko spomladi, poleti in v jeseni; ali ker imamo poleti mnogo vrstno drugo zelenjavo, ga gojimo le kot zimsko povrtnino. Ob času, ko sejemo zimsko solato in špinačo, je tudi doba za setev motovilca. Sejemo ga tudi na 10 do 15 cm oddaljene vrstice in nabiramo z izpodrezovanjem v korenini največjega, da zadobi na prostoru sosednji manjši.

Razen domače sorte so še boljši širokolistni holandski, italijanski in ruski.

5. **Korenje** (korenček) je jako zdravilna prikuha in dodatek k jedilom. Običajno sejemo korenje spomladi. Ker seme precej dolgo kali in potem počasi dorašča, je gojen za porabo šele proti koncu meseca junija. Za porabo pozimi in rano spomladi ga vzimimo v kleti ali v zasipnicah. Ko pa ta pozneje propade, da ni več uporaben, čutijo gospodinje v maju in juniju pomanjkanje. Temu odpomoremo, ako sejemo korenje konec julija ali v začetku avgusta, ki ostane pozimi na mestu. Potrebno pa je, da ga ob hudi zimi zavarujemo z vejčjem ali s steljo.

V spomladi nadaljuje rast in krije potrebo v času, ko je oni v prezimovališču pošel.

Tudi korenje, kakor vso drugo povrtnino, sejemo na vrstice. Za to določimo razdaljo 20 do 30 cm. Ker zlasti v rahli zemlji slabo kali, treba setev potlačiti, da zemlja tesno odeva seme.

Korenja je mnogo sort. Za zimsko setev je boljše z dolgim korenem, kakor s kratkim. Take so: rdeče brunšviško, altringham in domače veliko rumeno.

6. **Črni koren.** Škoda je, prav res, da je ta izvrstna prikuha našim gospodinjam po večini nepoznana. Kakor korenje, sejemo tudi črni koren v vrste po 20 do 30 cm narazen. Sejemo ga rano spomladi, da doraste do jeseni, ali pa v avgustu. Ta doraste v naslednjem letu mnogo prej. Proti mrazu je popolnoma odporen ter prezimi na mestu brez odeje. Ko ga izkopavamo, pazimo, da ga ne ranimo. Iz zaseke izceja namreč bel mlečnat sok, zaradi česar izgubi na dobroti. Za porabo v tistih mesecih pozimi, ko je zemlja zmrzla, ga v jeseni izkopljemo in prisujemo v kleti v vlažen pesek; za druge čase v letu pa ga po porabi v kuhinji sproti jemljemo iz zemlje. Marsikateri odžene že v prvem letu cvet na škodo debelenja korena. Zato nemudoma odrežemo cvetno steblo. Za seme pustimo tiste rastline, ki v drugem letu odženejo cvetno steblo.

Razen navadne sorte črnega korena sta znani še dve sorti, to sta ruski orjak in vulkan. Ker ima črni koren okus pa cvetači in špargljih, bi ta izvrstna, z lahkoto pridelana prikuha dobrodošla, zlasti pozimi, marsikateri, tudi najbolj izbirčni družini.

7. **Šalota.** Trije meseci so v letu: april, maj in juni, ko gospodinje tarnajo zaradi pomanjkanja čebule. Zaloge iz prejšnjega leta preraste do tega časa ali pa zgine, da ni za porabo. Ako jo hranimo na suhem pro-

storu, najbolje blizu dimnika, in če gojimo najbolj trajno žitavsko rumeno, se rast za nekaj časa zategne. Da se pa tej zadregi gospodinje izognejo, naj sade razen navadne, tudi čebulo **šaloto**, ki traja celo leto do novine. Šaloto sadimo oktobra ali pa rano spomladi v razdalje 20 cm tako globoko, da so čebulice cele v zemlji. Iz teh zraste številen zarod čebulic, ki dozori v juliju. Debelejše porabimo v kuhinji, drobnejše pa shranimo za nov nasad. V jeseni posajena šalota vzdrži zimo, vendar je bolje, ako nastopi hud mrz, da jo nekoliko odenemo z drobnim gnojem.

8. **Holandska zimska rumena čebula** je zelo rodovitna, trajna in dobrega okusa. To sorto na splošno hvalijo. Seme posejemo kar na stalno mesto proti koncu avgusta ali v septembru na 25 do 30 cm oddaljene vrstice. Koder izkali pregosta jo v naslednji pomladi razredčimo.

9. **Ljutika (kozjek)** je pri naših bratih na jugu zelo priljubljena čebulna vrsta. V zadnjem času jo vidimo spomladi tudi že na ljubljanskem trgu, sicer pa je še premalo razširjena. Uživajo jo kot dodatek k solati in drugim jedem, pa tudi svežo s krčhom. Proti zimi je kozjek popolnoma odporen, spomladi pa odžene že zgodaj, ko posvetijo prvi topli žarki. Tedaj ga sproti po potrebi izkopavamo in očistimo lasovitih korenin. Kar ga pustimo za nadaljnji

razplod, dozori konec meseca julija. Listje ovne in se posuši. Številen zarod 3 do 4 cm dolgih pa drobnih čebulic sedaj razdelimo in posamezno posadimo na novo gredo v razdalji po 20 cm. Iz ene čebulice zraste cel grmiček čebulic. Ponekod vlaga jo dozorele čebulice kozjeka tudi v očet, kakor pri nas kumarce.

10. **Česen.** Te zdravilne povrtnine sta dve sorti: zimski in poletni česen. Razmnožujemo ga s stroki, pa tudi z drobnim zarodom, ki tu in tam zraste na česnovih steblih. Zimski česen, ki ga sadimo oktobra, je debelejši od poletnega, pa ni tako trajen. Zimski mrz mu ne škoduje. Poletni česen pa sadimo samo spomladi. Ponekod vežejo v juliju česnovi perje v klopčice in čebulo poteptajo. To početje sicer pospeši zorenje, pridelek pa je revnejši, ker se s tem ovira dotok presnavljene hrane iz listja v čebulo. Česen sadimo kakor čebulček po 20 cm narazen, pa tako plitvo, da še gleda konica stroka iz zemlje. Globokeje posajen česen da slabši pridelek, prav tako tudi čebula, ker odžene v cvet.

Navedeni listnati povrtnini, ki je zimsko zelje, solata, špinača in motovilec, pognojimo po možnosti s hlevskim gnojem, nikar pa ne ostalim. Slednji ljubijo dobro ognojeno zemljo, ne pa svežega gnojenja; pač pa jim s pridom pognojimo s kalijevimi in fosforjevimi umetnimi gnojili.

Žitnoredja.

Kisanje krme ali ensiliranje.

Ing. Bajec Viktor.

Skoro vsem našim kmetovalcem primanjkuje tečne krme. Seno v večini primerov ni najboljše, ker je običajno siromašno na beljakovinah. Od rastlin, ki so bogate na beljakovinah, sejemo največ deteljo in lucerno. Mnogo je pa še koristnih rastlin, ki bi se dale koristno uporabiti za krmo in bi tako povečali mlečnost naših krav.

Posebno je važna prehrana živine pozimi. V krajih, kjer so nestalne vremenske prilike, obilno deževje ob času košnje ovira sušenje mrve, ali pa celo deloma ali popolnoma pokvari vso košnjo. Zato je nastala misel, da bi na kakšen drug način pripravili krmo za zimo, ne da bi bili tako odvisni od vremena. Ker je bil že poznan način kisanja repe in zelja, so začeli na isti način kisati tudi zeleno krmo. Opazili so tudi, da v senu ni vitaminov, ker jih pri sušenju uniči sončna svetloba. Njihova

važnost pa postaja vse bolj poznana. V pravilno okisani krmi pa je mnogo vitaminov, zato jih je mnogo tudi v mleku krav, krmljenih s kislom krmo. Pri sušenju mrve, pa tudi detelje in lucerne, nastanejo velike izgube na beljakovinah in sicer okrog 25%. Posebno mnogo se izgubi na listih, ki so najbolj bogati beljakovin. Pri pravilnem kisanju pa znašajo izgube samo okrog 14%. Vse to je dalo povod, da se vedno bolj razširja kisanje zelenih rastlin ali ensiliranje. **Svrha ensilaže je torej pripravljanje zelene krme za take čase, ko ni na razpolago druge zelene hrane.** Tudi tedaj, če lahko posušimo vso travo, se en del okisa, da imamo tudi pozimi sočno krmo.

Nekatere rastline imajo neprijeten okus, pa jih živina ne žre rada, čeprav je njihova hranilna vrednost zelo velika. Če jih pa ensiliramo, nastane iz njih okusna in odlična

hrana. Pokrajinska poskusna postaja Omskaja (Rusija), je delala poskuse z ensiliranim pelinom, ki raste v tamošnjih krajih v ogromnih množinah in ki ga živina sicer ne mara. Ugotovila je, da je dnevni prirast telesne teže 6 mesecev starih telet, krmljenih z ensiliranim pelinom, skoraj večji, kot pri krmljenju z ensiliranimi sončnicami. Ravno tako se v naši državi že uspešno ensilira navadni šaš iz močvirja, dokler je še mlad. Zmrznjen krompir, pesa ali repa se kmalu pokvari. Če jih pa okisamo, se dolgo obdržijo in ne postanejo škodljivi. Mnogo je poljedelskih odpadkov, katere sedaj sušimo ali jih zavržemo, na pr. listje repe, pese ali krompirjevka. Z raznim ensiliranjem z mnogo manjšo mujo in izgubami pridobimo boljšo zimsko krmo. V suhih krajih lahko gojimo take rastline, ki brez škode prenesejo sušo: koruza, sončnica, sladki serek. Okisane pa dajo okusno, sočno krmo. Zelo hvalijo tudi ensilirani topinambur, ki ima zelo majhne zahteve za rast.

Ensiliranje sestoji v hitrem vrenju zelene mase zaradi dihanja rastlin in delovanja posebnih mikroorganizmov. V poštev pridejo 3 vrste vrenja: mlečno, octeno in masleno kislno vrenje. **Preprečiti moramo octeno, posebno pa še masleno kislno vrenje, pospešiti pa mlečno kislno vrenje.** Zaradi dihanja rastlin — čeprav so pokošene, je v njih še vedno življenje — in delovanja nekaj glivic, ki se nahajajo na zelenih rastlinah, se iz sladkorja in škroba, ki se nahajata v rastlinah, tvori mlečna kislina. Mlečna kislina konservira krmo in preprečuje gnitje. **Mlečne bakterije se najbolj razvijajo pri temperaturi 8—55°C.** Poznamo 3 vrste mlečnih bakterij, ki se razvijajo pri različnih temperaturah in sicer: prve pri 8—20°C, druge pri 25—35°C in tretje pri 35—55°C. Da čim bolj pospešimo tvorbo mlečne kisline, moramo razen temperature paziti tudi na to, **da zrak nima pristopa v jame in da ima rastlinska masa dovolj vlage.** V prisotnosti zraka se zelo množijo octeno-kisle bakterije, posebno če jim ugaja temperatura 18—30°C. Krme, ki ima premočen duh in okus po octu, živina ne žre rada. Masleno kislno vrenje se vrši pri temperaturi 35—45°C in nastopi tudi brez prisotnosti zraka. Vzrok temu vrenju so bakterije, ki povzročajo gnitje, pri katerem se razkrajajo beljakovine in ogljikovi hidrati in celo tudi mlečna kislina. **Ker se mlečna kislina tvori samo iz sladkorja, mora biti v krmi zadosti**

sladkorja. Če mlečne bakterije ne dobijo zadosti sladkorja za svoj razvoj, se bodo bolj množile maslene bakterije in krma bo pokvarjena. V tem je največja težava pri kisanju rastlin, ki imajo mnogo beljakovin, pa malo sladkorja, ker so ravno te rastline najbolj dragocena hrana. Če pa ni rastlinska masa dovolj vlažna, se pa začnejo razvijati plesni, posebno v prisotnosti zraka.

Kako moramo torej ravnati, da bomo dobili okusno ensilažo? Kot je bilo omenjeno, so najnevarnejše maslene bakterije, ki se najbolj razvijajo pri temperaturi 35—45° C. Da jih preprečimo v delu, jim ne smemo nuditi primerne toplote. Zato razlikujemo tudi dva načina ensiliranja in sicer topli in hladni (mlačni). Pri toplem načinu hitro prekoračimo toplotu 45° C in s tem onemogočimo delovanje maslenih bakterij. Ta način je bil najprej poznan, ker niso vedeli, da mlečne bakterije delujejo tudi pri nižji toploti. Način je sledeči. Zeleno krmo namečemo v jame ali stolpe 1.5 m na debelo in počakamo, da se segreje na 50° C in šele nato jo stlačimo in namečemo novo plast zelene krme. To delamo tako dolgo, da je jama polna. Prednost toplega kisanja je v izboljšanju slabe krme, ki postane lažje prebavljiva. Slabih strani pa je več. Krma ne sme imeti več kot 70% vlage, zato mora pred vlaganjem oveneti, kar pa ni vedno lahka stvar, če je slabo vreme. Ker moramo polniti v plaste, dolgo traja predno silos napolnimo. Izgube na hranilnih snoveh so večje kot pri mlečnem kisanju. Tudi zrak mnogo težje iztisnemo kot pri hladni ensilaži, zato se krma še raje pokvari.

Hladno kisanje se vrši pri toploti do največ 30° C, torej izpod povoljne toplote za rast maslenih bakterij. Rastline takoj po košnji zvozimo domov, zrežemo in stlačimo v jame ali stolpe. Čim več vlage je v rastlinah, tem bolje je, da se masa ne segreje tako hitro. Maso pa takoj tudi močno stlačimo, da iztisnemo ves zrak, da ne bodo prišle do veljave očne bakterije. Zelena masa se mora razrezati, da se sok čimprej izcedi iz stanic, ker sok služi kot hrana mlečnim bakterijam. Ko je jama ali stolp poln, se mora čim bolj neprodušno zapreti, da zrak od zunaj ne uhaja v silos.

Pravilno se bo pa masa skisala le tedaj, če je v rastlinah dovolj sladkorja, ker se le iz sladkorja tvori mlečna kislina, ki konservira in napravi krmo okusno. Rastline, ki imajo mnogo beljakovin, običajno nima-

jo mnogo sladkorja. Take rastline težko okisamo brez nevarnosti, da se bo naredilo preveč maslene kisline in s tem pokvarila krma. Zato ne smemo nikoli take rastline same kisati. Kmetje, ki so v bližini sladkornih tovarn, dodajo zeleni masi zrezano sladkorno repo ali melaso, ki vsebuje 0.5% sladkorja. (Melasa je ostanek pri izdelavi sladkorja.) Rastline z mnogo beljakovinami so črna detelja, švedska detelja, lucerna, grašica (zimski in jara), grah, fižol, bob, lupina, soja, inkarnatka in druge stročnice. Tudi trave vsebujejo precej beljakovin, zato jih ne kisamo same. Ker melase pri nas ni, moramo takim rastlinam dodati rastline, ki imajo malo beljakovin, pa mnogo sladkorja ali škroba, na pr. zeleno koruzo, sončnico, sladki serek, repne liste, krompir itd. Kdor še nima prakse s siliranjem, naj začne najprvo z rastlinami, ki imajo mnogo sladkorja, ker bo imel siguren uspeh. **Nikoli pa ne smeš kisati rastlin z mnogo beljakovinami same, ker bo hrana gotovo pokvarjena.** Te rastline razrežemo in pri rezanju mešamo z razrezano koruzo in sl. Koruza je sploh najpripravnejša rastlina za kisanje. Treba je posebej sejati, prav tako kot za zrno. Najbolje jo je sejati v vrste, 60 × 35 cm, da se lahko z okopalom okopava. Režemo jo, ko sta steblo in listje še zelena, zrno pa že ni več mlečno. Tudi sončnice sejemo v vrste, 1 × 80 cm, po več zrn skupaj, da ostane v šopu 4—5 rastlin, ki ne olesenijo preveč. Sejemo tako, da obe rastlini dozorita v istem času. Sončnica se kosi, ko je zrno mlečno, najbolje, ko je polovica rastlin v cvetju. Sirek sejemo v vrste, 40 × 20—30 cm. Tudi ajda je prikladna za kisanje. Kosimo jo, ko prične seme dozorevati. Druge rastline ni treba še posebej opisovati,

ker jih sejemo in kosimo kot za zeleno krmo. Paziti je treba samo na to, da rastline pravilno mešamo, ko jih spravljamo v silos.

(Konec sledi.)

Mušja nadlega.

Neznosna je mušja nadlega v vročih poletnih mesecih. Toda ne samo neprijetnost mušje nadlege kot takšne, temveč nevarnost za zdravje ljudi in živali je tehtni vzrok za energično pobijanje muh.

Higieni greznic, stranišč, smetišč in prostorov, kamor se odlagajo odpadki, se poklanja vse premalo pažnje, tako v vaseh kot v mestih.

Iz greznic in smetišč, hlevov in stranišč prenašajo muhe klice bolezni na hrano, na rane bolnikov in ranjenih živali itd. Z muholovci se mušja zalega ne more zatreti.

Poskusi z neoljenim apnenim dušikom so tudi na tem polju pokazali zelo zadovoljive uspehe. Če potrosimo greznice in stranišča z neoljenim apnenim dušikom ali če polijemo smetišča, gnojišča kakor tudi greznice in stranišča s 5% vodno emulzijo neoljenega apnenega dušika, uničimo na ta način vso mušjo zalego, ki živi in se razvija v greznicah, gnojiščih itd.

Za 1 m² greznice oz. smetišča rabimo največ 1 kg neoljenega apnenega dušika. Neoljeni apneni dušik stane din 1.80 kg. Greznice in gnojne jame merijo 4—6 m² površine, torej rabimo za desinfekcijo povprečno din 10.— za 1 greznico.

Desinfekcija greznic se mora izvršiti takrat, ko v njih mrgoli raznih črvičkov in ličink ter zarodek vsega mogočega mrčesa. 24 ur po desinfekciji z neoljenim apnenim dušikom je v greznici vse mrtvo. Greznica oz. gnojišče pridobi na gnojilni vrednosti.

Ta enostaven in učinkovit način uničevanja mušje zalege naj bi se uvedel vesplošno, da bi se na ta način dvignila higiena naših vasi in mest.

Perutninarstvo.

Samodelni odpirali pri kurnici.

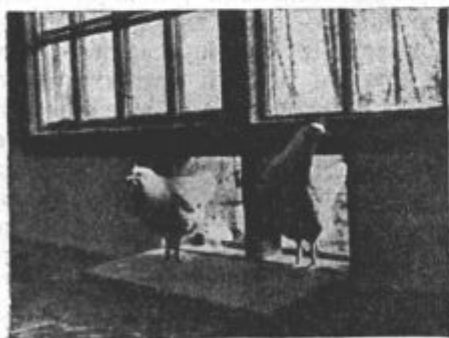
Leopold Paljk.

Na kmetih je žal še vse premalo kurnic, ki bi nudile perutnini zdravo prenočišče in primeren prostor za nesenje. Kaj pogostokrat prenočujejo kokoši v nizki in temni luknji nad svinjakom ali pa v govejih hlevih na kakšnem drogu pod stropom, kamor pridejo po značilnih z letvicami prbitih deskah. Tudi je prostor nad svinjakom, v katerega drži samo majhna odprtina, prav nizek in zato

zatohel, brez svetlobe in zraka ter prepoln kurjekov, perja, uši in raznih pršic, ki pijejo ponoči ubogim živalicam kri. Ni čuda tedaj, če se gospodinja pritožuje, da ji kokoši slabo nesejo. Kdor ima le količkaj usmiljenja do živali, jih ne bo trpinčil v takšnih zanikrnih kurnicah. Res da ni treba kokošim graditi bog zna kakih dragih kurnic, ampak le primerne velike, svetle in zračne lesene

kurnice. Ni sicer danes moj namen razpravljati, kakšna bodi kurnica; opozoriti hočem cenjene kurjerejce le na lino, skozi katero imajo kokoši prost vhod in izhod. Lino lahko namestimo popolnoma pri tleh ali v primeru, da je kurnica zgrajena na zidnem ali betonskem podstavku, 30 cm od tal, da ne more skozi vodna perutnina, ki jo goji morebiti perutninar poleg kokoši. Pa tudi mladi prašiči, ki tekajo po dvorišču, se večkrat zatečejo v kurnico in preplašijo kokoši. Če je že lina pri tleh in hočemo „nepoklicanim gostom“ zabraniti vhod v kurnico, obdamo lino v primerni oddaljenosti s 40 cm visoko leseno ograjico ali pa z žičnato mrežo, ki ima na zgornjem robu pritrjeno 5 cm široko leseno gredo z zaokroženimi robovi. Kokoši zleté na gredo in od tam na tla pred lino in v kurnico, kamor druge živali (race, gosi, prašički) zaradi ograje ne morejo.

Kako velika naj bo odprtina? Za manjše kokošje družine zadostuje 35–40 cm visoka ter 20–25 cm široka lina. Ponoči lino zapremo. Zapiralič ali zapah namestimo na zunanji ali notranji strani in sicer tako, da ga pri odpiranju dvigamo, pri zapiranju pa spuščamo. Povsem nepraktičen pa je zapah, ki teče v vodoravni legi, t. j. od desne proti levi in narobe. Ker teče zapiralič med letvicama, ki tvorita ozek žlebič, se nabere v njem spodaj zlasti ob deževnem vremenu kaj kmalu nesnaga, ki jo prinašajo kokoši na nogah. Še bolje pa je, ako napravimo lino 35 centimetrov (slika 5) visoko in 60

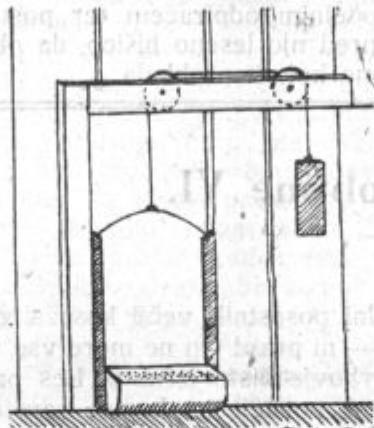
Slika 5.

centimetrov široko. V sredini pritrđimo 10 cm široko prečko, ki deli lino v dva enaka dela. To pa zaradi tega, da ne morejo večje živali v kurnico. Takšna dvojna lina je potrebna zlasti tam, kjer rede mnogo kokoši, da se pri vходу ne drenjajo, ko se jim nenadoma bliža pes ali kakšna roparica ter se kokoši vse preplašene zatečejo v kurnico.

Zelo se priporoča opremiti pokrov line s samodelnim odpiraličem. Važno

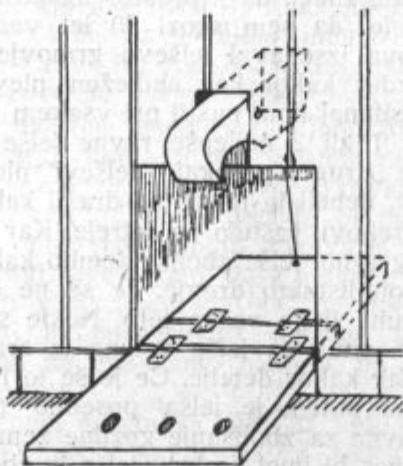
je namreč, da spustimo kokoši zjutraj na pašo, kjer najdejo v jutranjem hladu od nočnega mraza otrple najrazličnejše žuželke, ki se pa pozneje ko sonce posije, brž poskrijejo. Vstajati in odpirati kurnico v najzgodnejših urah pa je za mnoge kurjerejce kaj nerodno in neprilčno ter mnogim zaradi službenih ozirov sploh nemogoče. V tem primeru je samodelni odpiralič kaj praktična naprava in kokoši morejo na prosto ob prvem jutranjem svitu.

Samodelnih odpiraličev je več vrst. Slika 6 nam nazorno kaže samodelni

Slika 6.

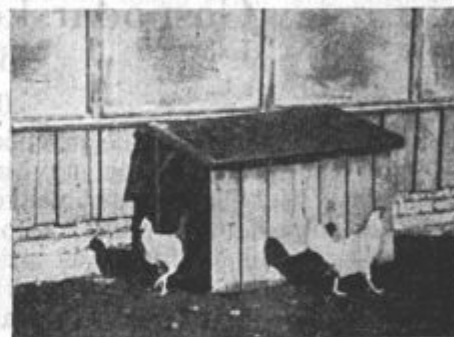
ni odpiralič, ki sestoji iz navadnega lesenega zapaha, ki se dviga in spušča po lesenem utoru po vrvi, ki je speljana čez škripca in ima na drugem koncu pritrjeno utež. Na notranji strani zapaha je pritrjeno pločevinasto ali leseno koritce, ki ga zvečer, ko so kokoši odšle spat, napolnimo z zrnjem. Teža zrnja dvigne protiutež in lina ostane čez noč zaprta. Ob zori pojedjo kokoši zrnje. Zaradi protitežja potegne na drugem koncu pritrjena utež odpiralič kvišku. Seveda je treba pri napravi samodelnega odpiraliča obojestransko obtežbo prej natančno uravnati.

Slika 6.

Slika 6 nam prikazuje samodelni odpiralič, pri katerem pade navzven

pokrov, ki je zgoraj pritrjen s premičnim vzvodom ter v zvezi z desko na notranji strani. Komaj stopi kokoš na desko, se sproži vzvod in pokrov, ki lino zapira, pade navzven. Slika nam nazorno tudi kaže, kako sta obe deski s šarnirji pritrjeni na spodnjo vodoravno deščico. Tudi tu je treba napravo uravnati tako, da teži vzvod, ko miruje, navzven in drži lesen pokrov z zobcem. Lina je tedaj zaprta. Vanjo se priporoča izvrtati par lukenj ali pa vdeti stekleno šipo, skozi katero vpada svetloba v kurnico ter zvabi kokoši proti izhodu. V prvih dneh potresemo na notranjo desko nekoliko zrnja; pozneje tega ni niti več treba, ker se kokoši kmalu navadijo stopati na desko ter na ta način odpirati lino. Slika 7.

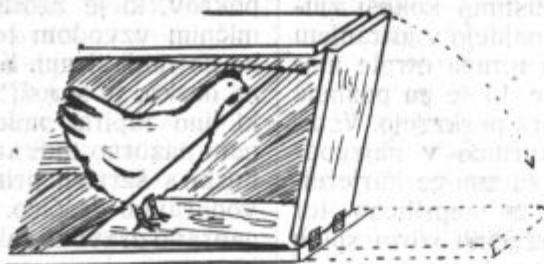
Slika 7.

Pri samodelnem odpiraliču, ki ga nam prikazuje slika, se mi zdi, da je vsaka nadaljnja pripomba odveč. Tudi tu je notranja deska v zvezi z zatikalom, ki sproži pokrov, ko stopi kokoš na desko. Na sliki tudi vidimo, da visi pokrov, ki zapira lino, nekoliko poševno. To pa zaradi tega, da pade pokrov, ko zatik popusti, zaradi svoje teže v vodoravno lego.

Spreten perutninar bo samodelni odpiralič sam napravil prav poceni. Potem se mu ni treba brigati poleti zjutraj za kokoši. Ko se zdani, že hite k lini, sprožijo pokrov in zlete na prosto, kjer najdejo še dovolj najrazličnejših žuželk za svoje lačne želodce.

Ob tej priliki hočem opozoriti perutninarje na sledeče:

Skozi odprto lino stopi kokoš iz več ali manj tople kurnice na prosto. Nevarnost obstoja zlasti pozimi, da se kokoš prehladi. Prav tako piha skozi lino, ki je morda na severni strani kurnice, pozimi oster veter nařavnost v notranjost. Lahko pa nastane v kurnici tudi prepah, posebno če so okna in vrata, ki so poleti običajno odprta, na nasprotni strani. Vse to preprečimo, če postavimo pred lino majhno leseno hišico, ki je pokrita z lepenko, da ne more

Slika 8.

vanjo deževati. Slika 8. Kokoš prihaja na prosto pri stranskem izhodu, ki je lahko na vzh. ali na zah. strani hišice. Pri kurnicah, ki stoje na betonskem podstavku 30—40 cm od tal, je treba napraviti pred lino še lestev, da morejo kokoši po njej v kurnico.

Ta in oni bi na prvi pogled menili, da so vse to nepotrebne stvari. Pa vendar niso. Ako smo kurnico uredili po predpisih, napravimo še lino s samodelnim odpiranjem ter postavimo pred njo leseno hišico, da obvarujemo kokoši prehlada.

Gozdarstvo.

Gospodarske drobtine VI.

Goričan.

(Dalje.)

Kmetija naj bi imela če le mogoče polovico več gozda kakor njiv in travnikov. Kjer je gozda veliko manj kot polja, tam ga preveč izkoriščajo — izrabljajo in ne dá pri-rastka.

Imamo precej borove hoste, oddaljene do 5 km od doma. Ljudska govorica sodi: kjer rasteta samo bor in breza, tam se ne naseli, tja se ne priženi. Ta dva drevesa značita slabo, manj rodovitno zemljo.

Prvih 20 let smo hodili redno vsako leto kositi vresje za steljo. Vresje pomeni slabo, kislato zemljo in redko drevje, katero propušča sončno svetlobo do tal. V močni senci vresje ne raste. Košnja in vožnja tega vresja je stala precej denarja in truda. Vresje daje manjvreden gnoj. Ščasoma sem pridobil izkustvo: z iglastega gozda jemlji samo les. Vse drugo naj segnije v gozdu in s tem izboljšuje gozdna tla. Nehal sem jemati vresje iz gozda. Vsak december podremo toliko dreves, kolikor rabimo za kurjavo in da imamo vedno dovolj zaloge desk vseh debelosti in drugi obrtniški les.

Ker ne grem več v gozd po steljo, nastiljam konju za žagovino in kolikor je plev. Ves konjski gnoj gre na travnik. Za govejo živino uporabim vso koruznico, domačo in jo še kupim, ter vso slamo, katero zrežemo na slamoreznici. Slame ne krmimo. Pri sedanji nizki živiški ceni nima pomena imeti veliko živine, ter jo slabo krmiti in rediti.

Dva cilja imam. Prvi, da bi moj naslednik lahko vsako leto posekal in prodal 20—30 m³ lesa za davek in zavarovalnino. Če prodal manjši

gozdni posestnik večji kos za golosek — ni pray! On ne more vse veje in vrhovje čisto izrabiti. Les proda poceni, pozneje pa kupuje sam draga drva. Eno leto ima pri goloseku preveč, potem pa 2 roda nič.

Drugi cilj. Vse kar je suho, slabo, manjvredno, mora ven iz gozda — in vse, tudi najmanjše prostore treba takoj zasaditi, da naslednik ne bo imel drugega dela, kakor čistiti enkrat na leto.

Najboljši gozdovi so mešani. Močne veje hrastov in bukev, katere štrlijo po 4 in več metrov na vse strani, dam obžagati, da se lahko zarož zaplodi. Starejše bukve obžagam in potem še lahko čakajo več let, da se podro za drva.

Tu in tam raste v gozdu tudi jelša. Kjer se sama zaplodi in dobro raste, znači, da ji prostor ugaja. Žal mi je, da sem skozi 30 let vedno znova izsekaval jelševo grmovje v gozdu, kakor kak nadležen plevel. Odsihmal bom pustil pri vsakem grmu 1 ali 2 najlepše ravne jelše in vse drugo posekal. Jelševi plohi, lepi, debeli in ravni, so dražji kakor smrekovi, rastejo pa hitreje. Kar pa je glavno, jelša izboljša zemljo kakor sploh listnato drevje, če se ne odvzame listje vsako leto. Nekje sem tudi čital, da jelša vzame iz zraka dušik kakor detelje. Če je še to resnica, potem je jelša posebno pripravna za izboljšanje gozdne zemlje. Danes bi imel že lepe jelše in izboljšano zemljo, če bi pred 30 leti čital ali slišal takšen nasvet, ker za nasvete in pobude sem še danes zelo dostopen in vnet. Gozdarskih stro-

kovnih knjig in člankov je premalo. Kolikor sem jih čital, nisem našel nobene novejši praktične pobude. Gozdni strokovnjaki dajo premalo duševnega ploda od sebe!

Vsako leto kupim in sadim domač kostanj, ki izboljša zemljo, les ima dobro ceno; jasen domač in ameriškanski daje baje boljši les in hitreje raste. Sadim ga zato, ker ga ni v našem kraju in daje najboljši kolarški les. Nekaj malega zasadam domačega mecesna, ker ne uspeva v nižini. Pa kolikor ga imam, raste prav lepo. Japonski mecesen je lepo drevo in lepo raste. Njegova vrednost mi ni znana. Tisti, kateri o japonskem mecesnu kaj več vedo, nič ne pišejo, ker so najbrže z birokratizmom preobloženi, kateri iz lastne izkušnje nič ne vedo, je pa itak boljše, da molčijo. Bore kupim in sadim na slabi zemlji. Sadil sem nekaj gladkega bora. Raste bujno, daje pa slabejši les.

Črni oreh sadim veliko. Leta 1914. sem kupil od Klenerta v Gradcu 10 črnih orehov in 1 kanadsko topolo. Ta topola ima danes že čez 2 m³ in z njenimi vejami sem nasadil vse bregovje ob potoku.

Črni oreh je do 20 m visok in rodi obilno, ker ni podvržen mrazu kakor domači oreh. Zrnje je samo za razplod in ga pridelam že čez 100 kg letno. Če je zrnje tudi za kakšno drugo uporabo, mi ni znano.

Šele letos pomladi mi pade v glavo, zakaj bi sadil v gozdu 1 ali 2 letne sadike črnega oreha in kostanja. Vzel sem 60 kg črnega oreha in 30 kg domačega kostanja. Seme sem imel čez zimo zakopano v zemlji v zaboju. Eno lego semena, eno lego peska. Kostanj sem imel zakopan v najjužnejši legi in je imel konec marca, ko sem ga sadil, že precej dolge klice. Drugič ga bom dal na severno stran. Človek vendar bolje sadi kakor narava, šoja ali veverica, katera pusti seme kar na vrhu zemlje.

Seme sem namočil in na debelo posipal z apnenim prahom, kostno moko in pepelom. Najprej posadim k vsakemu štoru in potem še drugod, kjer je prostor. Posebno za oreh je ugodno, če sadimo seme na licu mesta. V drevesnici napravi ta oreh že v prvem letu od 40 do 80 cm dolgo srčno korenino, tako da je pod zemljo za polovico daljši kakor nad zemljo.

Kolikor sem sadil sadike jesena, črnega oreha in kostanja, sem očistil najprej prostor z rovnico od vresja in plevela. Z železnim drogom sem

napravil luknjo malo bolj globoko kakor je bila srčna korenina. Sadike sem poprej zmočil že doma in posipal s pepelom. Sadike sem zapisal s kompostom, katerega sem poprej s kareto pripeljal v gozd. Gre ga samo eno pest za sadike, in kjer je težka in pusta ilovica, je to potrebno.

Uredništvo prosim, naj preskrbi poučen članek od mizarskega mojstra, kateri je že kaj delal iz lesa črnega oreha. Čital sem nekje, da je les še boljši kot domačega oreha. Bajе stane 1 m³ od 500—1000 din, pa ne vem, koliko je resnice na tem, če je vredno saditi ga v večji množini in če ima bodočnost. To drevo bi si lahko vsak pomnožil sčasoma na lahek in cenen način. Nabavi si enkrat 10 enoletnih rastlin in jih vsadi na primeren prostor. Drevesa bi imel kot matičnjak. Ko začnejo roditi, bi seme sadil. Imam letno kakih 1000 lepih sadik. Kar ne prodam, vse posadim. Posebno zasadam povsod, kjer n. pr. sosedov gozd

meji na moj travnik. Čez nekaj let upam, da bodo veje črnega oreha bolj segale v njegov gozd, kakor njegove na moj travnik.

Letos obnovim vse obmejne jarke in posekam, kar je ravno ob meji, da ne nastane enkrat kak prepir ali zamera. K vsakem mejniku zabijem močan hrastov kol, da se že od daleč vidi, kje je mejnik, in tako bo kakih 30 let red in mir, potem se pa mora zopet obnoviti.

Ko gledam suhe spodnje veje na drevju, si mislim, koliko let rabi drevo predno odškrne z rastjo tako debelo vejo, in potem že imamo manj vredne grčave deske. Že štirideset let si želim, da bi enkrat šli kakšni trije v gozd z ostrimi žagicami na drogu in takole vsaj do 3 m višine požagali vse suhe veje. Do danes še nisem prišel do tega, čeravno je toliko brezposelnih. Znak današnjega časa je med drugim tudi to, da kmetško delo pač nikomu več ne diši in ne prija.

služka! Zaradi tega sledi, da pri načrtnem delu mora priti neki drugi činitelj, ki bo grmadenje kapitala na malo oseb preprečil in ga porazdelil na več oseb, na ves narod, kljub temu pa bi bil na razpolago eni ali večjim skupnim edinicam. Kapital za izvedbo načrtnega gospodarstva v vseh panogah mora prevzeti na sebe **zadružništvo!** V tem je rešitev bodočnosti, v tem bo zmagala tudi pravičnost in se rešilo največje narodno vprašanje — **zaposlitev množic, ki jih dežela ne more preživeti v kmetijstvu.** Pri zadružni predelavi kmetijskih produktov pa bodo vsi ti ljudje istočasno tudi **zadružniki in delavci.**

Načrtna industrija torej more biti samo zadružna, ki bo v velikem združenem sklopu v isti meri pospeševana z vsemi drugimi panogami vred.

V tej zvezi naj omenim, kako bi si lahko z zadružno industrijo pomagal naš mali kmet. Vzemimo na primer samo skromen del našega kmetijstva: buče, sončnice, oljno repico in druge oljate rastline. Danes imamo nešteto oljnih tovarn, da jim človek niti števila ne ve. Vse pridelujejo olje, kljub temu pa je kmet pol leta brez olja. Ko bi se število teh tovarn zmanjšalo za 90%, preostanek pa prevzela zadruha, bi se na mah rešilo vprašanje tako, da bi vsem ljudem prineslo dovolj olja, tisti ki ga morajo kupiti, bi ga lahko ceneje kupili, **dobiček bi pa zopet šel v korist skupnosti.**

Takšnih skromnih primerov pa je toliko, da se človek res vpraša, čemu in zakaj ne pristopamo k načrtnemu gospodarstvu, **zakaj ne skušamo postaviti v življenje mogočne zadružne misli, zakaj še imamo v enem kraju mesto ene po 5 in še več zadrug, ki samo životarijo in vzbujajo nezaupanje do zadružne ideje.**

Vse to je zaradi tega, ker v našem človeku primanjkujejo tiste osnovne sile, ki se jim pravi skupnost, **smisel za splošnost in še le preko splošnosti za svoj žep.** Na ta način je mogoče doseči z manjšim trdom blagostanje. Zdi se mi pa, da smo rojeni za trpljenje in rajši garamo kakor da bi delali, kar je v korist vsemu narodu. Šele iz velike narodne skupnosti bi morali črpati koristi za poedinca — kar pa bi ne bilo trpljenje — temveč temu bi se reklo blagostanje. Na vsak način pa bi morali imeti **za naše razmere obdelan sistem, ki bi nas z ozirom na naš položaj uvedel v načrtno zadružno gospodarstvo.**

Zadružništvo.

Načrtna ali zadružna industrija.

Ivan Nemeč.

Od raznih strani so se zadnji čas iznašale misli o izvedbi načrtna industrializacije naše države. Pri vseh teh razmišljanjih pa se je pozabljalo na osnovno pravilo, ki pri vsakem načrtnem delu velja, da se načrtna industrializacija ne da izvesti **brez načrtnega gospodarstva v vseh panogah človeškega življenja.** Z načrtno izvedbo samo industrijske produkcije ene ali druge vrste bi moralo vse ostalo gospodarstvo trpeti, ker bi ne bilo v položaju, da bi napredovalo v isti smeri kakor dobro in po načrtu izvedena industrija. Nujno bi nastopila v gospodarstvu velika rana, ki bi zrušila celoten gospodarski napredek.

Pospeševati načrtno organizacijo samo pri eni panogi, pomeni uničevati s tem vse druge gospodarske naprave. Današnja doba sicer zahteva novih poti in pametnega dela v vseh tvornih silah organizirane države, **toda to delo ne bi smelo nikdar iti na škodo drugega.** Pri nas se je z raznimi ugodnimi položaji ravno v industrijski panogi že mnogo grešilo, mnogo škode napravilo, ne samo na našem celotnem gospodarstvu, ampak tudi socialno vprašanje meče senco na vse takšne ugodnosti, ki so jih pri nas uživale in še uživajo po

večini industrije tujega kapitala. Naše delovne moči so se tolikokrat izkoriščale na kaj čuden način, kar nam ne dela dobrega imena, še manj pa zaščiteni in z ugodnostmi podprti industriji.

Res pa je, da bi bilo potrebno razdeliti industrijska območja, da se ne bodo po nepotrebnem uničevale moči z nesmiselno konkurenco. Prav koristno bi bilo, da se že enkrat določi, kje bo na primer imela svoj delokrog sladkorna industrija, kje oljna in kje industrija špirta. Določiti treba okoliš za tekstilno industrijo, ki je v zadnjem času brez reda rastla kot gobe po dežju.

Z načrtno organizacijo industrije bi moralo korakati tudi v istem razmerju načrtno kmetijstvo, trgovina, rudarstvo itd.; vse panoge bi morale imeti medsebojno odgovarjajoč odnošaj, šele potem bi se moglo govoriti o kakršnem koli načrtu. **Omejevat in pospeševati načrtno izvedbo na eno samo panogo, pa je nesmisel!**

Uspehi načrtnega dela pa tudi ne bodo takšni kakor se od sistema pričakujejo! Zakaj? Iz enostavnega razloga, ker je privatni kapital največji sovražnik takšne izvedbe, ker je v načrtnem sistemu premalo za-

Društvene vesti.**VABILO**

**k letnim občnim zborom podružnic
Kmetijske družbe v Ljubljani r. z. z. o. z.**

Sporod:

1. poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti §§ 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.
2. Slučajnosti.
3. Predavanje in slično.

Dne 27. avgusta 1939:

Podružnica: Ivanjkovci, ob pol 10. uri v kolodvorski restavraciji v Ivanjkovcih.

Gospodarstvo.

Prizad je moral že odkupiti 25.000 vagonov pšenice.

(Ponatis iz „Jutra“ od 10. t. m.)

Kakor je znano, je bilo 30. junija t. l. objavljeno, da bo Prizad odkupoval letošnje pšenice po razmeroma visoki ceni 165 din za 100 kg za kvaliteto Tisa I. in teže 80 kg na hektoliter. V trenutku, ko je bila objavljena intervencijska cena, je znašala svetovna cena po liverpoolski izvozni pariteti le 65.40 din, medtem pa je po liverpoolskem tečaju padla izvozna pariteta celo na 52 din.

Najnižje cene na svetovnem trgu.

V Liverpoolu je ob koncu julija cena pšenici dosegla najnižje stanje v zadnjih 350 letih. Na svobodnem svetovnem trgu je cena pšenici pod silnim pritiskom ogromnih svetovnih rezerv stare pšenice, ki so znašale ob koncu žitnega leta 1938/39 okrog 2 milijona vagonov, dočim se smatra, da smejo znašati normalne rezerve ob prehodu v novo žitno leto le 700.000 vagonov. Celo sredi kritičnega leta 1933. so dosegle te prenosne rezerve le 1.7 milijona vagonov. Letošnje prenosne rezerve v višini 2 milijonov vagonov celo znatno presega, enoletno potrebo uvoznih držav, ki se ceni na 1.55 milijona vagonov.

K tem rezervam pridejo sedaj še letošnji presežki izvoznih držav. Kakor vse kaže bo tudi letošnji svetovni pridelek razmeroma velik, tako da ne bo nobene možnosti za zmanjšanje prenosnih rezerv. Spričo napetega mednarodnega političnega položaja seveda ni izključeno, da bodo večji nakupi za vojne rezerve od strani pasivnih držav prehodno olajšali situacijo in se v zadnjih tednih tudi opaža nekoliko čvrstejša tendenca na svetovnem trgu; vse to pa ne more prikriti, da obstoja resna svetovna pšenična kriza, ki se bo še poostрила, če bi prišlo do pomirjenja mednarodnega položaja in bi prenehala vojna nevarnost.

Prizad ne ve kam s pšenico.

Visoka intervencijska odkupna cena v naši državi je spričo položaja na svetov-

nem žitnem trgu dala zlasti vojvodinskim producentom pobudo, da so pričeli v velikih količinah nuditi pšenico na odkup. Že do 22. julija je „Prizad“ odkupil 8500 vagonov nove pšenice, do 5. avgusta pa so odkupi dosegli že znatno količino 22.127 vagonov, v zadnjih dneh pa so odkupi dosegli že 25.000 vagonov. Ponudba pa je nadalje velika in je „Prizad“ v skrbeh, kam naj spravi odkupljeno pšenico. Zaradi pomanjkanja skladišč in silosov mora forsirati izvoz. Do 5. avgusta je Prizad prodal od nakupljene pšenice 9550 vagonov (1500 vagonov za potrebe vojske, 7250 vagonov pa v Nemčijo). Potreba nadaljnjih velikih odkupov lahko izzove poostreitev situacije. Težkoča je predvsem v tem, da Prizad nima na razpolago skladišč in silosov, producenti pa hitijo s prodajo.

Velika ponudba je letos tudi v zvezi z okolnostjo, da imamo še znatne presežke od lanske žetve. Lanski pridelek je bil uradno ocenjen na 303.000 vagonov in so se cenitve izvoznega presežka gibale med 40.000 do 60.000 vagonov. Zato smo prešli v novo žitno leto z znatno povečanimi prenosnimi rezervami. Prva uradna cenitev letošnjega pridelka pa se glasi na 282.300 vagonov, tako da smo od letošnje letine dobili nov presežek.

Ustanovitev vojnih rezerv.

Potreba velikih odkupov pšenice od strani „Prizada“ je gotovo znatno vplivala na to, da je bila izdana uredba o ustanovitvi vojnih rezerv živil. S to uredbo se skrb za vskladiščenje pšenice v znatni meri prenese od Prizada na vojno in kmetijsko ministrstvo, ker se bodo pod okriljem teh dveh ministrstev ustanovile vojne rezerve živil, predvsem pšenice. Prizadu pa ne bo treba forsirano izvažati pšenice, kar na eni strani spričo mednarodnega političnega položaja morda ni niti priporočljivo, na drugi strani pa prinaša izvoz navzlic preferencam zaradi visoke odkupne cene izgubo. Pri Prizadu so se zadnja leto od preferenc nabrali precejšnji fondri za intervencijo, ki pa lahko pri forsiranem izvozu naglo skopnijo. Denarnih sredstev za odkup pa ima Prizad baje dovolj.

Intervencijska politika in interesi Slovenije.

Razvoj dogodkov vsekakor daje prav onim, ki so pred meseci svarili naj se nakupna cena za pšenico ne določi previsoko. Kakor je znano, so začetka junija nekatere kmetijske zbornice postavile zahtevo, da se določi cena 180 din. V zvezi s takratnimi informacijami o stališču kmetijskih zbornic, je 28. junija objavilo „Jutro“ dopis Kmetijske zbornice za dravsko banovino, ki pravi, da je cena 180 din predlagala zbornica dunavske banovine, vendar pa zbornice žitno pasivnih predelov naše države niso mogle pristati na preferenciranje samo enega proizvoda

kmetijstva in je prišlo do kompromisnega sklepa splošnega značaja, da naj država istočasno intervenira na trgu za doseglo ugodnejših cen pšenice, živine in sadja, tako da bi bilo celotno kmetijstvo naše države deležno višjih cen po državni intervenciji. Kmetijska zbornica je imela pri tem očitno v mislih, da je dravska banovina glede pšenice pasivna in jo mora uvažati ter pomeni visoka pšenična cena za našo banovino precejšnjo obremenitev, saj mora naša banovina na leto uvoziti za $\frac{3}{4}$ milijarde din žita. V kompenzacijo naj bi torej država poskrbela za boljše odkupne cene živine in sadja, kar posebno interesira našo banovino.

Resolucija kmetijskih zbornic je bila deloma upoštevana, ko je bila pred tedni padla odločitev, da se intervencija države razširi tudi na sadje; toda zaenkrat zopet le na češplje, kar za slovensko kmetijstvo nima praktičnega pomena. Tako kmetijstvo dravske banovine od intervencij države pri vnovčenju kmetijskih pridelkov nima nobene koristi, temveč prinaša ta intervencija obremenitev tudi slovenskemu kmetu, kolikor mora dokupovati pšenico. Sedaj si bodo morale tudi velike mestne občine in občine industrijskih krajev po visoki intervencijski ceni ustvariti rezerve v smislu uredbe o rezervah živil. Intervencijska odkupna cena za češplje pa predstavlja veliko korist za sadjarje v Bosni in Srbiji, saj bo Prizad odkupil suhe češplje po ceni 290 din za običajno garnituro, medtem ko bi sicer znašala cena le 150 din.

Pod pokroviteljstvom Nj. Veličanstva kralja Petra II. — 46. razstavna prireditelj Ljubljanskega velesejma „Ljubljana v jeseni“ od 2. do 11. septembra 1939.

Letošnja jesenska velesejska prireditelj bo posvečena kmetijstvu. Nameščena bo v šestih paviljonih, tako da zavzame skoraj ves razstavni prostor.

Sporod letošnje „Ljubljane v jeseni“:

Kmetijska razstava, pod častnim predsedstvom ministra za kmetijstvo g. ing. Nikole Beslića, obsega sledeče oddelke:

1. **Semenogojška razstava.** Njen namen bo nazorno prikazati našemu kmetovalcu, katera semena in poljedelske rastline morejo pri nas dobro uspevati in napredovati. Razstava bo pokazala dosedanje in odprla pogled na bodoče uspehe. Izpopolnjevale jo bodo fotografije in grafikoni, žitarice (klasje in zrno starih in selekcioniranih kultur) in okopavine s prikazom rastlin in gomoljev.

2. **Zelenjadna razstava** bo obsegala tele oddelke: a) Vzgoja domačega zelenjadnega semena (solata-ledenka, fižol, grah, kapusnice, kumare, čebulček, motovilec itd.). b) Pridelovanje in vzgoja zelenjadi. c) Vrste naše zelenjadi. d) Zelenjadna hrana. e) Modeli šolskih vrtov. f) Zelenjadni vr-

tovi v delavskih kolonijah. g) Zelenjad v tujem prometu. h) Izvoz zelenjadi na naš jug.

3. Razstava sadja bo prikazala vsa sadna plemena in vrste, ki so v septembru sposobne za razstavo in sicer v naravi, modelih in slikah. Podčrtana bo važnost sodobne kmečke uporabe sadja, zlasti sušenja. Razstavljene bodo razne vrste sušilnic v modelih in slikah, kakor tudi kotli domačega izdelka za kuhanje marmelade, sterilizatorji in Most-Max kante za pripravljanje in shranjevanje sadnih sokov. Razstavljene bodo tudi Lanico-aparati za konserviranje sadnih izdelkov v dozah. — Sadjarsko in vrtnarsko društvo izda za to priliko posebno poučno knjižico o pripravi sladkosokov, ki bo obiskovalcem na razpolago.

4. Cvetlično razstavo priredi vrtnarski odsek podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani. Poleg domačih cvetličnih kultur bomo videli na razstavi mnogo povsem novega cvetja, kakršnega pri nas še nismo videli.

5. Čebelarstva razstava bo obsegala vzoren čebelnjak, A. Ž.-panje, kompletno garnituro za kuhanje voska, zbiralnik za vosk in ostali pribor, razne stiskalnice in kotle; nadalje še vzorce panjev drugih sistemov, standardizirane kozarce in posodo za med, čebelarstvo stroje, poslikane končnice starejšega izvora, priprave in orodje za selekcijo matic, učila, statistične podatke in končno veliko izbiro medu. Na razstavi pa tudi ne bo manjkalo medice.

6. Razstava mleka in mlečnih proizvodov bo zelo obsežna, saj bo zavzemala skoraj polovico velikega razstavnega paviljona in podala mnogo novega: pregled mlekarstva v Sloveniji, razstavo mlečnih proizvodov iz vse Slovenije (siri, maslo, jogurt itd.), popolno moderno mlekarstvo, opremljeno z vsemi stroji in končno propagandno gradivo za večji konsum mleka in mlečnih izdelkov.

7. Vinarske razstave z vinskim sejmom in vinsko poskušnjo se udeležijo mnogo razstavljalcev iz vseh vinorodnih pokrajin Slovenije. Razstavljena bodo samo pristna, nerezana in tipična vina, ki so obiskovalcem na razpolago za poskušnjo in v nakup. Razstava bo poudarjala dobro kvaliteto slovenskega vina.

8. Banovinska razstava ovac solčavsko-jezerske pasme in koz domače in sanske pasme.

9. Banovinska razstava perutnine, kuncev in golobov bo prirejena v doslej še nedoseženem obsegu in prikaže kunce najrazličnejših gospodarskih pasem, kokoši

vseh važnih pasem s posebnim ozirom na domačo štajersko kokoš, pure, gos, race, golobe itd. — Razstavo bodo izpopolnjevali izdelki iz kunčje angora-volne, ovčja volna, kunčje krzno in usnje, krmila, orodje in razne priprave za rejo malih živali, vzorne farme, literatura, higiena in veterina.

10. Gospodarska razstava rib bo prikazala v velikih kasonih in akvarijih vse naše ribe gospodarske važnosti, nadalje stanje našega ribarstva predvsem v zaprtih vodah, ribogojstvo za postrvi, načrte in modele ribogojnic z načinom vzgoje, modele vzornega ribogojstva za krape in kmetijske ribnike ter način njih smotrnega izkoriščanja.

11. Razstava gob. Gobarstvo je zelo važna panoga našega gospodarstva. Prvič v Jugoslaviji prirejena razstava gob naj napoti naše ljudstvo k nabiranju gob. V modelih in naravi bo razstavljenih nad 150 užitnih, neužitnih in strupenih vrst gob, nadalje bo pokazan način sušenja, pakiranja in priprave za izvoz. Gobji praški, gobji ekstrakti, navodila za pravilno vlaganje gob v kis, v slanico itd. izpopolnijo to zanimivo in važno razstavo.

12. Razstava zdravilnih zelišč. Slovenija je bogata samorodnih zdravilnih zelišč. Ker pa nabiranje zelišč ni še prav organizirano, je 75% neizkoriščenega, kar pomeni tem večjo škodo, ker inozemstvo zelo povprašuje po naših zdravilnih zeliščih, tako da pomeni nabiranje lep vir dohodkov malemu človeku in mladini. Razstava bo prikazala vsa naša važna zdravilna zelišča živa v naravi, pa tudi v slikah in fotografijah, nadalje razne kraje, kjer rasto pojedina zdravilna zelišča, praktičen prikaz sušenja itd.

Poseben oddelek je določen za propagando uporabe domačih zdravilnih zelišč za dom, nadalje za pripravo raznih likerjev, prehrano in še razstavo izdelkov iz zdravilnih zelišč.

13. Velika razstava kmetijskih strojev in orodja na kateri najde naš kmetovalec vse, kar odgovarja njegovim potrebam in mu more pri delu koristiti. Kmetijsko razstavo priredita kmetijski odbor ljubljanskega velesejma in kmetijski oddelek kr. banske uprave v Ljubljani.

Razstava akvarijev in eksotičnih ribic bo priključena razstavi cvetja. Organizira jo Klub akvaristov v Ljubljani.

Gospodinska razstava, ki jo priredi Zveza gospodinj v Ljubljani pod geslom „Več mleka — več zdravja“, bo poudarila važnost mleka v ljudski prehrani.

Premovanje rodovniške govedi pinčavske pasme v selekcijskih društvih Središče in Št. Janž.

Kralj. banska uprava v Ljubljani priredi v petek, dne 25. avg. t. l. v Središču ob Dravi in dne 26. avg. t. l. v Št. Janžu na Dr. polju premovanje rodovniške govedi pinčavske pasme.

Ker je to gotovo večja in pomembnejša vsakoletna prireditev živinorejcev ter je obenem razstava vseh najlepših živali dotičnega rejskega okoliša, se cenj. interesi vpljudno vabijo, da si ti premovanji gotovo ogledajo.

Kmet. šolski vestnik.

Na banovinski kmetijsko-gospodinski šoli v Mali Loki, p. Velika Loka na Dolenjskem, se prične novo šolsko leto dne 15. novembra 1939. Gospodinski pouk, ki je teoretičen in praktičen, traja enajst mesecev in se zaključi 15. oktobra 1940. Med šolskim letom ni nikakih počitnic. Učenke stanujejo v zavodu, kjer se vrši ves pouk. V šolo se sprejemajo le zdrava in poštena kmečka dekleta od 16. do 25. leta, ki bodo po končani šoli ostala na kmetih. Lastnorčno pisani prošnji, ki naj bo kolkovana z 10 dinarskim banovinskim kolkom, naj prilože sledeče priloge:

1. krstni list,
2. zadnje šolsko spričevalo,
3. zdravniško spričevalo,
4. navedeno spričevalo,
5. obvezno pismo staršev ali namestnikov, da plačajo stroške šolanja, ki mora biti kolkovano s 4 dinarskim banovinskim kolkom. Prosilke, ki žele štipendijo, morajo priložiti še:

6. premoženjski izkaz z uradno navedbo zemljiškega davka ter gospodarskega stanja staršev ali namestnikov.

Mesečna oskrbovalnina, ki znaša od 125 do 350 dinarjev, se določi po premoženjskih razmerah staršev ali namestnikov. Zaradi podelitve štipendije so zaželeni še sledeči podatki: a) velikost posestva v ha za gozd, travnike, njive, vinograde; b) vrsta in število živine, ki jo dom redi; c) velikost družine, število nepreskrbljenih otrok; d) razne okolnosti, ki silijo, da se za štipendijo prosi — vse potrjeno od občinskega ali župnega urada.

Prošnje za sprejem je poslati najkasneje do 15. septembra naravnost vodstvu: Banovinske kmetijsko-gospodinske šole v Mali Loki p. Velika Loka, ki daje na željo še podrobnejše podatke.

Oglasi v „Kmetovalcu“ imajo uspeh!

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 8 — ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 — ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 — + Din 60 — ogl. takse
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7.50 " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30 — " "	(26 × 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{32}$ " = " 150 + " 7.50 " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 — " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.
Upravišтво ne prevzame posredovanja.
Vsakega 12. v mesecu se zaključuje sprejemanje oglasov za prihodno število.

Iščem oženjenega kravarja,

za moderno urejen hlev do 25 glav živine, do 40 let starega, brez otrok, poštenega, zanesljivega, z ve-

seljem do živine, ki ni pijanec in zapravljivec. Žena opravlja poljska dela. Hrana in stanovanje v hiši, plača po dogovoru. Ponudbe na upravo Kmetovalca pod „Švicar — kravar“.

44

Halo — pozor!

Poljedelci, trgovalci, peki in mlinarji! Predno si nabavite nov mlin prepričajte se dobro, ali ste kupili original „Irus“ mlin, ki je edini, da Vas zadovoljuje. Naslov: Bogoljub Hartlieb, gen. zastopstvo Irus mli-

nov, Podkoren 1, p.: Kranjska gora. — Iščejo se agilni in poštteni zastopniki.

45

Ernest Osiander, Guštanj,

priporoča za jesensko setev zimsko pšenico Bonhuter (20 q), Kadolzer (35.7 q), zimsko rž Hohenauer (27 q) z maki ječmen Engelen (29 q). V oklepajih so letošnji pridelki na hektar. Na željo dobavim tudi razkuženi zimski ječmen.

47

SCHICHTOVO

terpentinovo milo

varuje perilo

Montafonsko telico,

14 mesecev staro, čiste pasme, prodaj Medved Martin, posestnik, Zagorje ob Savi št. 54. 46

Bukova drva

suhe cepanice, brez klad in okroglice, od 30 do 50 metrov iz ljubljanske okolice se kupijo. Ponudbe z navedbo ležišča drv in zadnjo ceno pošlani na Kmetijsko družbo v Ljubljani.

40

Najčistejša belina je

RADION

belina

Posetite

Kavarno „Tabor“

v Ljubljani

lukno kamgarne volneno svila platno delene celire tkanine

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIH CENAH

STALNO

Sternnecki

CELJE 30

Največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji!

VZORCI IN CENIK ZASTONJ

To je Nikolaus Heid,

ki je že pred 50 leti izdeloval HEID-ove trijerje. Ni čudno, da današnji HEID-ovi trijerji tako temeljito očistijo, ker so enostavno in priročno izdelani. Delo s takim trijerjem Vam napravi veselje. Sporočite nam Vaše želje in zahtevajte ponudbo. Prepričali se boste, da Heid-trijer zmore vse, kar Vi rabite.

Vedno v zalogi pri:

Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi, najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv
družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitet in omastitev domače, posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevila zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 48 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY

LJUBLJANA, Mesni trg 4 (Zraven Rotovža)

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
števil. 28-47

v Ljubljani

Brzojavi:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice števil. 14.257

Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

FAMO

RAUPENSCHLEPPER

Rübezahl 60/65 PS

Boxer 42/45 PS

RADSCHLEPPER

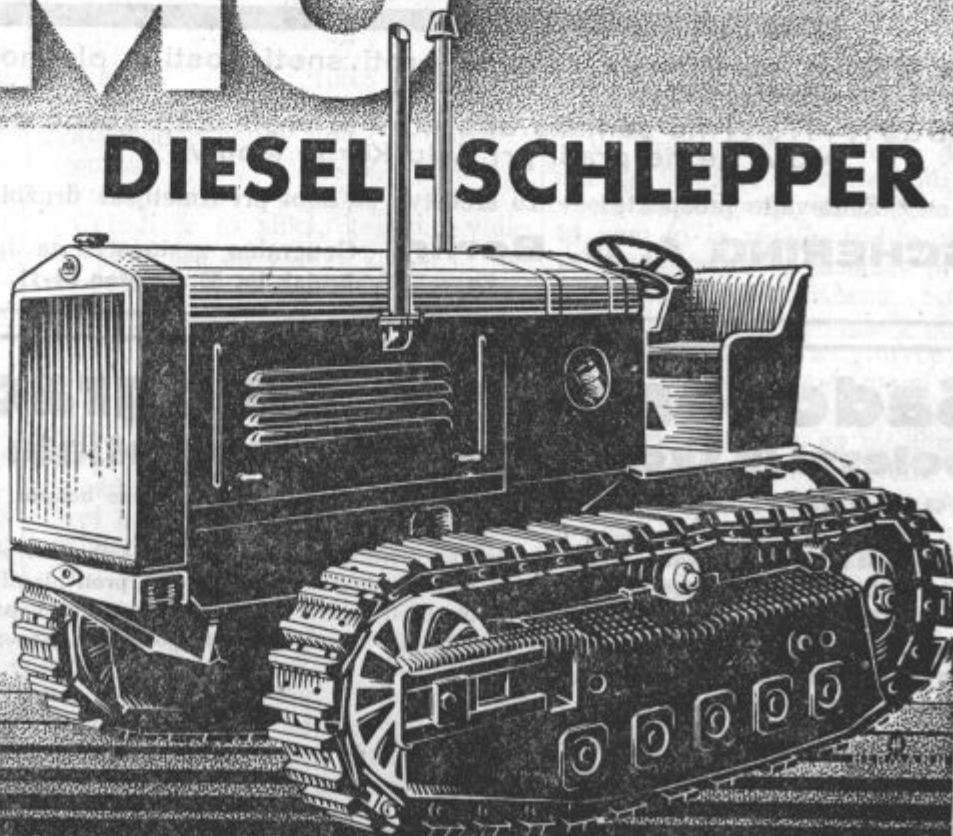
42/45 PS

za vsa poljedelska,
gozdarska, industrijska
in gradbena podjetja.

Prvovrsten v izdelavi in delo-
vanju, velika delavna zmož-
nost, največje gospodarstvo.

Tehnično dovršeno!

DIESEL-SCHLEPPER

FAMO FAHRZEUG- UND MOTORENWERKE

G.M.B.H., Breslau 6

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.
LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Od 2. — 11. septembra

LJUBLJANSKI VELESEJEM

Velika kmetijska razstava (semenogojstvo), zelenjad, sadje, cvetje, čebele in med, mleko in mlečni proizvodi, vino, koze, ovce, perutnina, kunci, golobi, ribe, gobe, zdravilna zelišča, kmetijski stroji. Gospodinska razstava, akvariji, industrija, obrt

Lepo zabavišče — velik varieté.

Tekma harmonikarjev 10. septembra.

Nagradno žrebanje. Številna lepa darila za obiskovalce velesejma

Polovična voznina na železnici in parnikih.

Seme ozimnih posevkov

prodaja: Državno dobro Belje - za jesensko setev na drobno in debelo. Seme je prvovrstno, lastne izbire i. s. ozimna panonska grahorica, ozimni beli in črni oves in pet raznih odlik ozimne pšenice. Popis o lastnosti in odliki teh vrst in prodajne pogoje pošlje interesentom na zahtevo brezplačno:

Stanica za selekciju bilja

Državnog dobra Belje, Brestovac

Ž. p. Kneževi Vinogradi.

Največji slovenski pupilarnovarni zavod Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog preko din 420,000.000.—

Lastne rezerve nad „ 26,000.000.—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

Poznate preizkušeno in ceneno sredstvo za razkuženje VSEH VRST SEMEN, potom enostavne razpršitve z

ABAVIT - NOVI - m

Za 100 kg pšeničnega semena proti snetjavosti in plesnobi potrebujete 150 gramov Abavit-Novi.

Abavit-Novi ne zamaže aparatov in vreč. Zaprasheno seme je zelo vidno. Abavit-Novi se ne praši pri delu ker je lepiliv.

Zahtevajte prospekte! — To sredstvo se dobi pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

SCHERING A. G. Berlin. Generalno zastopstvo za Jugoslavijo **Mr. Draško Wilfan**
Zagreb, Srebrnjak br. 55. Telefon 64-11.

Sadonosnike in vinograde boste varovali bolezni in škodljivcev, ako uporabljate priznana škropila:

NOSPRASIT. ki vsebuje bakra in arzenika in zatira istočasno glivične bolezni (škrlup, gnilobo) ter živalske zajedalce, ki objedajo zelene dele trte in drevja.

ARESIN. apneni arzeniat, kot dodatek bordoški, kalifornijski ali solbarjevi brozgi proti grizočim zajedalcem.

SOLBAR. barijev polisulfid proti kodri na breskvi in vinski trti, proti plesni in gnilobi obče.

AFIDON. oljnato-nikotinsko sredstvo proti listnim ušicam, krvavi uši in kaparjem.

NIKOPREN. nikotinski preparat proti listnim ušicam in golim gosenicam (seneni in kisli črviček na vinski trti).

Arbocol - lepilo proti mravljam itd.

ZELIO - pasta za zatiranje voluharja.

Vsa ta in druga sredstva se dobijo pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

Obširna navodila daje:

„JUGEFA“ k. d.

oddelek za zaščito rastlin, Zagreb

Pridelovalni in gnojilni načrt

za gospodarsko leto 19...../.....

Gospodarstvo:

v: Okraj:

Celotna velikost gospodarstva: ha. Poljedelsko izkoriščeno: ha.

Od tega: njiv: ha. Pašnikov: ha. Travnikov: ha. Vrta: ha.

..... ha ha ha ha.

Živina:

Konji	kom.	krave	kom.	svinje	kom.	ovce	kom.
žrebeta	"	voli	"	prešiči za pitanje	"		"
	"	mlada živina	"		"		"
	"	teleta	"		"		"

Skupno kom. velikih živali (2 kom. mlade živine, 10 ovc ali 10 prešičev = 1 kom. velike živine).

Letna proizvodnja:

hlevskega gnoja pribl. mtc; gnojnice pribl. hl; komposta pribl. mtc.

Od vsakega komada živine lahko računamo z naslednjo letno produkcijo srednjegodnega hlevskega gnoja:

Od krav, ki so samo v hlevu 120 mtc; od krav, ki so 6—7 mesecev v hlevu 60 mtc; od mladega goveda, ki je 5 mesecev v hlevu 25 mtc; od zaprežnih konjev 50 mtc; od svinj in prešičev 20 mtc; od ovc 7 mtc.

Pri slabem krmljenju in slabem nastilju je treba gornje številke znižati, pri zelo dobrem krmljenju in močnem nastilju ter skrbnem ravnanju z gnojem pa jih lahko celo nekaj zvišamo. Iz velikosti gnojnega kupa lahko tudi izračunamo približno težo hlevskega gnoja. 1 m³ hlevskega gnoja tehta povprečno 8—10 mtc, v 1 m³ gnojnice je 10 hl, 1 m³ komposta ima 8—14 mtc; kompost, katerega pripravljamo z mnogo zemlje je težji kot zelo humozni kompost.

Pridelovalni pregled.

pšenica	ha
rž	"
ozimni ječmen	"
jari ječmen	"
oves	"
.....	"
.....	"
žita skupno	ha
= % njiv	

fižol	ha
grah	"
bob	"
leča	"
.....	"
.....	"
stročnic skupno	ha
= % njiv	

detelja, lucerna	ha
lupina	"
zelena koruza za kisanje	"
.....	"
krmskih rastlin kot glavni posevek skupno	ha
= % njiv	

krompir	ha
krmska pesa	"
sladkorna pesa	"
koruza	"
njivska zelenjava	"
.....	"
.....	"
okopavin skupno	ha
= % njiv	

repica	ha
lan, konoplja	"
hmelj	"
.....	"
industrijskih rastlin skupno	ha
= % njiv	

vmesni sadeži	
ozimni	ha
.....	"
drugi ali popridelek zelena koruza za krmo	"
.....	"
strniščni sadeži	"
repa	"
.....	"
podsevki	"
vmesnih sadežev skupno	ha
= % njiv	

Upoštevaj!

Na podlagi te tiskovine se lahko pravočasno napravi točen in pregleden načrt za obdelovanje polja in za gnojenje vseh kultur. Dalje se izvrši pravočasno nabavka semena in gnoja, kakor tudi setev in gnojenje, z najmanjšimi denarnimi stroški, s čim manj delovnimi močmi in v najkrajšem času, kljub temu pa z največjim uspehom.

Ko vnesemo splošne podatke o gospodarstvu, napravimo na notranjih straneh pravi pridelovalni, setveni in gnojilni načrt za bodoče gospodarsko leto (od 1. julija do 30. junija). To izvršimo najprimerneje v dveh presledkih in sicer v vrstnem redu nabavke najkasneje:

a) v **juniju** za strniščne posevke, ozimne oljne sadeže, ozimne vmesne posevke, ozimna žita ter jesensko gnojenje travnikov in pašnikov;

b) v **decembru** za podsevke, jara žita, okopavine, popridelek ter spomladansko in poletno gnojenje travnikov in pašnikov.

© 2000 by John Wiley & Sons, Inc.

[illegible]

4. Če se uporablja gnojilo z več hranili (mešano gnojilo), tedaj se vnese potreba gnojila pod „dušik“ v razdelke 15—17; morebitni dodatek kalijevega ali fosforjevega gnojila se vnese v odgovarjajoče razdelke.

5. Končno se sešteje v razdelkih 7, 14, 17, 20 in 23 označeno potrebo za isto seme in za enaka gnojila ter se prenese celotno potrebo v „Pregled potrebe za seme in gnojila“ na zadnji, hrbtni strani te tiskovine.

1. Seme.

Opomba : Tu naj se vnesejo tudi potrebna sredstva za razkuževanje semena.

Gnojilo	Potreba v mtc za mesec			Denarna vrednost	Gnojilo	Potreba v mtc za mesec			Denarna vrednost
	julij-dec.	jan.-julij	skupaj			julij-dec.	jan.-julij	skupaj	
Apnena gnojila					Fosforjeva gnojila				
Apnenčeva moka					Thomasova žlindra				
Žgano apno					Superfosfat				
Skupaj:					Skupaj:				
Dušikova gnojila					Kalijeva gnojila				
Amonijev sulfat					40%-na kalijeva sol				
Apneni dušik					Kalijev sulfat				
Čilski soliter									
Norveški soliter									
Skupaj:					Skupaj:				
Mešana gnojila									
					Nitrofoskal				
					Kas				
					Skupaj:				

Uporaba čilskega solitra

Splošna navodila:

Čilski soliter je umetno gnojilo, ki vsebuje okoli 16% dušika kot rastlinsko hranjivo. Glavne lastnosti tega hranjiva so: Je popolnoma razstopljivo v vodi ter vsebuje dušik v taki obliki (kot nitrat) v katerih ga rastline lahko takoj izrabljajo, čim se je to gnojilo razstopilo v zemeljski vlagi.

Rastline (semena) potrebujejo za svoj popoln razvitek neobhodno dušičnato hranjivo. Ker pa se zaloga tega hranljivega sredstva v zemeljski skorji kmalu izrabi in ker se nahaja mnogokrat v zelo nezadostnih množinah v razmerju z drugimi hranljivimi sredstvi (fosforna kislina, kalij in apno — zakon o minimumu) je vsekakor potrebno, ako hočemo doseči največje donose, da gnojimo z dušičnatim gnojilom in to s čilskim solitrom.

Pri uporabi čilskega solitra velja sledeče glavno pravilo: To gnojilo se zgodaj spomladi potrosi, čim so se posetve prikazale in ko rastlinice v svoji prvi periodi svojega razvoja najbolj potrebujejo dušičnato hranjivo.

Čilski soliter je pakovan v vrečah po 50 kg. Pred uporabo — v slučaju, da so se napravile v vreči manjše kepe — iste lahko zdrobimo z roko ali s kakim drugim predmetom. Trosenje čilskega solitra se vrši potom navadnih škropilnih naprav (strojev) ali pa z roko, slično kot pri posetvi pšenice. Delo s čilskim solitrom ne ogroža nikakor delavca in se tudi pri trosenju ne kadi.

Čilski soliter se lahko meša z fosfornim ali kalij - vsebujočim umetnim gnojilom, to je najboljša in najbolj koristna mešanica za uporabo spomladi.

Lahko ga tudi trosim s kombiniranimi sejalnimi stroji, ne da bi to škodljivo vplivalo na kaljivost semen. Kadar se trosi preko usevov ne smejo biti rastline mokre od rose ali dežja.

Uporaba pri posameznih posetvah. Vsak poljedelec bo čilski soliter pravilno uporabljal, če se bo držal sledečih navodil:

Pri ozimnih žitih: Koncem februarja ali začetkom marca se potrosi na katastralno jutro 40 — 60 kg čilskega solitra z roko ali s strojem preko posevov. Posetve je treba valjati ali zabraniti kot je pač zemlja tamkaj ustvarjena. One posevke, ki so trpeli od slane je treba po gnojenju zavaljati in po 10 dneh pobraniti.

Pri ovsu, ječmenu in poletni pšenici: Najkasneje 10 dni po vsajenju posevkov se iste gnoje z isto množino čilskega solitra in na isti način kot predhodno omenjeno.

Ako razpolagamo z kombiniranim sejalnim strojem, je najbolje dati čilski soliter k sami setvi (za poletna žita) v tem slučaju se lahko meša s superfosfatom in kalijevo soljo. Pri posipanju gnojila s sejalnim strojem v vrste lahko manjše množine uporabljamo.

Koruza: Čim so se prikazale rastline se potrosi zraven vrst 60 — 80 kg na katastralno jutro. Pri tem moramo paziti, da ne pade gnojilo med liste in steblo, ker ga zažge. Po trosenju se zabrana ali pa okopa. Pri kasnejših posetvah se priporoča trosenje solitra preko cele površine takoj po sejanju in nato zabrana.

Za sladkorno in krmilno peso: Tukaj uporabljamo 50 — 70 kg solitra na katastralno jutro, ki ga trosimo na dva obroka in sicer: Prvi obrok potrosimo tedaj, ko so se prikazale rastlinice in to zraven vrst; nato se nalahko okopa. Drugi obrok potrosimo tedaj, ko smo rastline razsadili. Posipanje solitra v vrste za sladkorno peso se vrši najbolje s pomočjo lahkega ročnega razsipača. Ako tega nimamo pa z roko. Če pa imamo na razpolago sejalni stroj je priporočljivo trositi prvi obrok takoj pri setvi (pomešan z drugimi umetnimi gnojili) drugi obrok pa trosimo po razseditvi posameznih rastlin.

Krompir: Čim so se prikazale mlade rastline potrosimo z roko zraven vrst 50 — 70 kg čilskega solitra na katastralno jutro, nato se nalahko okopa, da pomešamo gnojilo z zemljo. Pri manjši površini n. pr. domačem vrtu, ga trosimo okoli posejanega krompirja.

Vinogradi: Takoj po odkrivanju potrosimo okoli trsa v jarek, ki je pri odkrivanju nastal, pest čilskega solitra na en trs. Pri tej priliki lahko primešamo tudi druga gnojila. Na strmih legah potrosimo samo nad trsom. Pri mladih nasadih dajemo čilski soliter v dveh obrokih. Prvi obrok po možnosti zgodaj spomladi, drugi pa mesec kasneje. Umetno gnojilo mešamo v zemljo s pomočjo grabelj.

Hmelj: Vsak hmeljar, ki hoče doseči dober in bogat donos mora gnojiti svoj hmelj s čilskim solitrom, kot to delajo hmeljarji v vseh naprednih državah. Ker čilski soliter takoj učinkuje in rastlini takoj da zadosti hrane, se hmelj gnoji na sledeči način: Takoj ko se pokažejo mladi hmeljski poganjki, potrosimo okoli vsakega trsa 20 — 30 gram. (eno pest) čilskega solitra. Nato gnojilo zagrebemo. Drugi obrok gnojenja dajamo koncem maja in event. tretji obrok v drugi polovici junija ali začetkom julija.

Lan: Pred setvijo potrosimo 40-60 kg na katastralno jutro na široko preko vse posejane površine.

Konoplja: Tudi tukaj potrosimo že pred setvijo 60-80 kg čilskega solitra na katastralno jutro.

Travniki: Ko se pri travah pojavlja zgodaj spomladi nova rast, potrosimo na katastralno jutro 50 kg čilskega solitra in nato zabranimo. Po prvi košnji damo še enkrat 30 kg solitra.

Sadno drevje: Spomladi potrosimo pod krono ne preblizu debla 200 — 300 grm. (pest) čilskega solitra. Po možnosti ga podkopljemo.

Zelenjava: Izmed vseh gnojil za zelenjavo je za hlevskim gnojem najvažnejše gnojilo čilski soliter.

Na en ar (100 m²) damo 3-4 kg čilskega solitra in to na dva obroka. Prvi obrok potrosimo enakomerno po gredicah takoj, ko smo iste pripravili. Nato pograbljam in sedaj lahko posejemo ali posadimo. Drugo polovico gnojila potrosimo 3-4 tedne kasneje po vrstah, ali med vrstami ali pa okoli sadik. Po trosenju okopamo in polivamo rastline. Ako razpolagamo z dovoljno množino vode, potem polijemo zelenjavo z razstopino čilskega solitra v vodi. Na ročko damo pest čilskega solitra. V teku 4-5 tednov ko je seme vzkliko ali ko so se sadike prijele, se poliva sočivje vsak teden enkrat z razstopino čilskega solitra z vodo. Polivamo tla in ne rastline, uporabljamo pa za to zalivalke brez razpršilnika. Lahko zalivamo z raztopino čilskega solitra tudi preko rastlin, vendar z bolj razredčeno razstopino cca 1 — 2%. N. pr.: Razstopimo na 100 litrov vode 1 kg čilskega solitra ter s tem polivamo površino od 100 m² kar preko rastlin. Nato pa polijemo zelenjavo še s čisto vodo. Ta razstopina povzroča zelo hiter razvoj rastline posebno salate. To polivanje naj se vrši 4 tedne vsak teden enkrat.

Cvetlice: Na 1 liter vode vzamemo 2 gr solitra (prilčno slabo pest) na kanto vode. Poleti poškopimo vsakih 14 dni okoli cvetlic z 2% razstopino.

Proti predenici v detelji. Predno je seme te skraino škodljive parazitne rastline zrelo, polijemo napadena mesta z ročko ali pa z peronospora škropilnico z razstopino 12 kg čilskega solitra v 100 litrih vode.

Kako deluje čilski soliter. Čilski soliter se razstopi po trosenju v zemeljski vlagi popolnoma ter se enakomerno porazdeli v zemeljski skorji. Radi te lastnosti pride to gnojilo v večji množini in hitreje v dotiko z koreninami, hrani mlade rastline ter povzroča, da se iste bolje in globlje razvijejo. Učinek čilskega solitra se pokaže radi tega že v nekaj dneh po uporabi. Rastline se razvijejo bujno in dobijo temnozeleno barvo.

Normalni razvoj rastline. Pri čilskem solitru ni potrebno, da se pretvori v zemlji (nitrificira) kajti le ta vsebuje soliter

v taki obliki, ki ga rastline lahko izrabljajo. Ako uporabljamo čilski soliter pravočasno ne bodo posetve gladovale v tem času (spomladi) ko najbolj nujno rabijo dušičnato hrano, da se normalno razvijejo.

Pomoč za popraviljanje in rešitev posevkov. Čilski soliter je edino gnojilo, ki se more uporabljati kot navršno gnojilo pri raztočnih rastlinah; služi kot hitra pomoč rastlinam, ki so trpele od pozebov, toče ali škodljivcev. Tako se čilski soliter potrosi spomladi, ako je žito slabo prezimilo. Tudi sladkorna pesa se bolj razvije, ter bolhe in hrošči ne morejo tako škodovati. Od toče prizadeti vinogradi ter hmelj lahko s čilskim solitrom ojačamo ter odvrčamo slabe posledice za prihodnje leto.

Borba proti suši. Čilski soliter se v zemlji ne druží z nobenimi drugimi snovmi temveč ostane raztopljen v zemeljski vlagi. Na ta način učinkuje to umetno gnojilo na globok razvoj korenin ter hrani rastline iz vseh zemeljskih plasti v katere pridejo korenine. Dobro in globoko ukoreninjene rastline so seveda bolj odporne proti suši. V času suše, izstopi čilski soliter iz zemeljske vlage iz spodnjih plasti ter služi rastlini za hrano tedaj, kadar jo le ta v gornjih plasteh ne more več najti. S poizkusi in znanstvenimi raziskovanji se je dognalo, da se to gnojilo na težkih in srednje težkih plasteh ne izpere iz gornje zemeljske skorje v spodnje zemeljske plasti.

Zemeljska vlaga se pomika navzdol le počasi. Njivska skorja na kateri stoji žito, je tako tesno povezana s koreninami, da tej mreži ne uide niti delec hraniva, ki ga nudi čilski soliter.

Čilski soliter je radi tega najbolj rentabilno gnojilo, ker sigurno in hitro učinkuje, ker poveča donose in ker je z ozirom na uporabo najcenejše gnojilo.

V pojasnilo naj služi, da je:

1 katastralno jutro 5.750 kvadratnih metrov (en oral).

Dobi se:

Shrani, da Ti bo stalni svetovalec!

Navodilo za pravilni izbor umetnega gnojila

I. Fosfatna gnojila:

Pazi! Vsa ta gnojila se **ne smejo mešati** z apnenim dušikom ali nitrofoskali, niti se smejo **trositi takoj po apnenju!** Uporaba zavisi od kakovosti zemlje in usvajalne energije rastlin. Zemlje delimo v tem pogledu 1.) na takšne, ki imajo dovoljno apna, torej boljše, težke ali srednje težke, oziroma 2.) na kisle, težke in srednje težke, ter lahke peščene zemlje, siromašne na apnu. Ravno tako delimo rastline na 2 skupini in sicer na: skupino A, v katero spadajo: ječmi, pesa, zelje, korenje, lan in večina vrtnih rastlin, ki sprejemajo fosforno kislino samo v **lahko topni obliki** in skupino B, katere bolj energično usvajajo fosforno kislino, tako da jim je pristopna tudi v **težko topljivi obliki**. V to skupino spadajo: pšenica, rž, oves, vse stročnice kot fižol, grah, grahorice, bob, domača in turška detelja, lucerna, seradela ali pa konoplja, ajda in razne stalne kulture kot travišča, vinogradi itd.

Fosforna gnojila je uporabljati upošteva je gornja pojasnila, po sledeči tabeli:

Gnojilo	Odstotek fosforne kisline			Fiziološka reakcija	Delovanje	Uporablja se			
	vodotopna	v citronovi kislini topljiva	v mineral. kislinah topljiva			na težjih, boljših zemljah z dovoljno apna		na kisljih ali lahkih peščenih tleh siromašnih na apnu	
						rastlinska skupina			
						A	B	A	B
Superfosfat	16			kisla	hitro	priporočljiv	ceneje je jesensko gnojenje z fosfatno ali tomaževo žlindra	v vezi z jesenskim apnenjem ali gnojenjem z apnenim dušikom superfosfat trositi spomladi sicer gnojiti že jeseni pred setvijo	se ne priporoča
Kostni superfosfat	18					priporočljiv			
Fosfatna žlindra	6	4	8						
Tomaževa žlindra 18%		16	2	alkalična	počasno		samo pri jesenskem gnojenju		zelo uspešna, tudi pri poljskih sadežih, če se gnoji jeseni
Kostna moka			30				se ne priporoča		priporočljiva za stalne kulture in travnike

II. Dušična gnojila:

Apneni dušik daje zadovoljive uspehe pri **jesenskem in zimskem gnojenju**, posebno na nizkih zemljah, ker vsebuje dosti apna. Na lahkih peščenih tleh, siromašnih na apnu, je **tudi spomladi priporočljiv**. Uporabljen spomladi se mora vsaj **14 dni pred setvijo podorati**, ne more pa se ga s pridom uporabiti za vrhno gnojenje posevkov, razen neoljenega za uničavanje plevela.

Sečnine in čilski soliter ja uporabiti za **specialne kulture** ali za vrhno gnojenje **slabih posevkov**, oziroma v **plitkih zemljah**, ki trpe vsled izpiranja po obilnih padavinah. Daje se **neposredno pred setvo, do stikrat v 2 obrokih**, tako da se drugi del raztrosi na že iznikli posevek.

III. Kalijeva sol

se daje predvsem tako zvanim **kalijevim rastlinam** (ječem, krompir, pesa itd.) **Ne sme pa radi pravilne prehrane manjkati nobenemu posevku.** Kalijevo sol je v težkih zemljah že zgodaj podorati, v lažjih vsaj 14 dni pred setvijo ali saditvijo.

IV. Mešana gnojila

(Nitrofoskali, KAS itd.) se uporabljajo predvsem na travnikih, pašnikih in vinogradih ali pa tudi na njivah, ki niso bile redno gnojene s hlevskim gnojem. Ker zamenjujejo v gotovem oziru temeljno gnojenje s hlevskim gnojem, **je dodati še ono gnojivo, ki ga posevek posebno rabi.** Mešana gnojila, **ki vsebujejo dosti apna**, so prikladna predvsem za kisle zemlje, koristna so pa tudi sicer, če se jih v težjih zemljah podorje v jeseni ali zimi, na lahkih, **ne kislih tleh**, pa vsaj 14 dni pred setvijo.

Za uspeh gnojenja ni dovoljno, da se izbere zemlji in potrebam rastlin odgovarajoče gnojilo, **nego se mora posevkom nuditi tudi dovoljno količino hrane.** Hrana mora biti rastlini na razpolago **skozi vso rastno dobo**, ne pa, da ji zadostuje samo za izgradnjo organizma, ko pa naj proizvaja pridelek (plod ali seme), da trpi pomanjkanje ali celo glad. **Gnojenje z malimi količinami umetnih gnojil je brezuspešno in negospodarsko, medtem ko daje zadostno gnojenje kakovostno in množinsko zadovoljavajoč in rentabilen pridelek.**

Če se ni gnojilo s hlevskim gnojem, je raztrositi posameznim rastlinam sledeče količine gnojil:

Kultura	Dušičnata		Fosfatna			Kali-jeva	Apnena	Mešana
	Apnena sečnina ali čilski soliter	Apneni dušik	Rudninski ali kostni superfosfat	Fosfatna ali Tomasova žlindra	Kostna moka	Kalijeva sol	Apneni prah	Nitrofoskali
	v kilogramih na en hektar							
	ali		ali	ali	ali			
Pšenica	150	200	300	500	400	150	1000	400
Rž	150	200	250	400	300	150	1000	400
Ječmen	100	150	300	500	400	150	1000	400
Oves	100	150	250	400	300	150	1000	400
Koruza	250	300	300	500	400	250	1000	600
Ajda	—	—	300	500	—	150	—	—
Proso	100	—	250	—	—	100	—	—
Fazol, bob	100	150	300	500	400	250	1000	—
Grah, leča	—	—	250	400	300	200	1000	—
Krompir	200	250	200	—	—	250	—	600
Pesa	250	300	200	—	—	250	—	600
Repa, zelje	250	300	200	—	—	200	—	600
Lan, konoplja	150	200	300	—	—	200	—	500
Detelja, lucerna	—	—	—	300	300	200	1000	—
Travniki in pašniki	150	300	—	300	300	250	1000	800
Hmelj	250	350	—	500	400	300	1000	800
Trta	300	350	—	500	400	300	1000	800
Sadno drevje	300	250	—	400	350	150	1000	600

Umetna gnojila dobavlja:

KMETIJSKA DRUŽBA r. z. z o. z. v LJUBLJANI, NOVI TRG 3

in njena skladišča

v Mariboru, Celju, Konjicah, Novem mestu in Brežicah

Člani naj naroče gnojila potom svojih podružnic, ker bodo pri skupni nabavi najceneje nabavljali.

